

BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ'NDE BULUNAN

PERS KRALLIK SİKKELERİ

Özlem ÖZEN BAL

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Prof. Dr. Abdulhalik BAKIR

BİLECİK, 2014

Referans No: 10016176

BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

**ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ'NDE BULUNAN
PERS KRALLIK SİKKELERİ**

Özlem ÖZEN BAL

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Prof. Dr. Abdulhalik BAKIR

BİLECİK, 2014

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

Sayfa: 1/1

09 /06 /2014

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun .....tarih ve ..... sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 09.06.2014 tarihinde Tez Savunma Sınavı yapılan Özlem ÖZEN BAL'ın "Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde Bulunan Pers Krallık Sikkeleri" konulu tez çalışması **Tarih** Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ DANIŞMANI : Prof. Dr. Abdulhalik BAKIR

ÜYE : Yrd. Doç. Dr. Ahmet ALTUNGÖK

ÜYE : Yrd. Doç. Dr. M. Erkan FİDAN

ONAY

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ...../...../..... tarih ve ...../..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

Madde 43-(3) Yüksek lisans tez sınavı jürisi ve tez savunma sınav tarihi, ilgili ABD/ASD başkanlığının önerisi ve EYK kararı ile belirlenir. Önerinin uygun bulunmaması halinde tez jürisini ilgili EYK belirler. Jüri, biri öğrencinin tez danışmanı ve en az biri enstitünün başka bir ABD/ASD'den ya da başka bir yükseköğretim kurumundan olmak üzere üç veya beş asıl, birisi ilgili ABD/ASD'den, diğeri de enstitüye bağlı başka ABD/ASD'den veya başka bir yükseköğretim kurumundan olmak üzere iki yedek öğretim üyesinden, öğretim üyesi bulunmadığı takdirde doktora/sanatta yeterlik derecesine sahip öğretim elemanları ya da sanatçı öğretim elemanlarından oluşur. ABD/ASD başkanı, jüri üyelerini uzmanlık alanlarını göz önünde bulundurarak önerir. Jürinin üç kişiden oluşması durumunda ikinci tez danışmanı jüri üyesi olamaz.

TEŞEKKÜR

Tez konusunun seçim aşamasından başlayarak çalışmamın sonuna kadar geçen süre zarfında değerli bilgi ve deneyimleriyle bana yol gösteren, görüş ve önerileriyle yönlendiren ve hedefime ulaşmamda yardımlarını esirgemeyen, öğrencisi olmaktan onur duyduğum danışman hocam Sayın Prof. Dr. Abdulhalik BAKIR'a teşekkürü bir borç bilirim.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde ilgili sikkeleri incelemem için gerekli izni sağlayan Müze Müdürlüğü'ne ve müzede çalışmalarım sırasındaki yardımlarından dolayı Sayın Tevfik GÖKTÜRK'e; değerli görüşlerini ve zengin kütüphanelerini benimle paylaşan Sayın Doç. Dr. Ahmet Tolga TEK'e ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Ahmet ALTUNGÖK'e teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca en büyük destekçilerim olan annem Birsen ÖZEN ve babam Recep ÖZEN'e; sadece tezimin oluşum aşamasında değil her zaman varlığıyla güç veren ağabeyim Ersen ÖZEN'e; bana inanan, yüreklendiren, çalışmam boyunca sabrını ve desteğini esirgemeyen eşim Recep BAL'a; son olarak çalışmalarım sırasında kendisine yeterli vakti ayıramayı büyük bir olgunlukla karşılayan kızım Ezgi BAL'a yürekten teşekkür ederim. Olmasaydınız başaramazdım.

Özlem ÖZEN BAL
Bilecik, 2014

ÖZET

ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ'NDE BULUNAN PERS KRALLIK SIKKELERİ

Özlem ÖZEN BAL

İ.Ö. 550 yılında II. Kuroş tarafından kurulan Pers İmparatorluğu, İ.Ö. 330 yılında Büyük İskender'in III. Dara'yı mağlup etmesiyle birlikte tarih sahnesinden silinmiştir. II. Kuroş Med Krallığını devirdikten sonra Anadolu'nun içlerine kadar ilerlemiş ve Babil'i de topraklarına katarak, Ege kıyısından İndus Nehrine, Hazar kıyısından Nil Nehrine kadar uzanan bir coğrafyaya hükmeden büyük bir imparatorluk kurmuştur.

Büyük ünvanı ile bilinen II. Kuroş İ.Ö. 547 yılında Lidya kralı Kroisos'u yenilgiye uğratarak sadece Lidya Krallığının başkenti Sard'ı ele geçirmemiş aynı zamanda Anadolu'nun yaklaşık iki yüz yıl boyunca Pers egemenliği altında kalmasını da sağlamıştır. Sard'ın alınmasıyla birlikte sikke ile tanışan Perslerin kullandıkları ilk sikkeler, Kroisos sikkeleri olmuştur. I. Dara'nın Pers tahtına çıkmasıyla birlikte Perslerin kendilerine ait ilk sikkeleri basılmaya ve kullanılmaya başlanmıştır. Krallık sikkeleri olarak adlandırılan bu sikkelerin I. Dara'dan sonra da üzerlerinde ufak bir takım değişiklikler yapılarak Pers İmparatorluğunun sonuna kadar darp edildikleri bilinmektedir.

Anahtar Kelimeler: Pers İmparatorluğu, Sikke.

ABSTRACT

COINS OF PERSIAN EMPIRE IN THE MUSEUM OF ANATOLIAN CIVILIZATIONS

Özlem ÖZEN BAL

In 550 B.C., The Persian Empire had gone out of existence, by means of the defeat of III. Dara by Alexander the Great in 330, B.C. After he had destroyed the II. Kuroş Med Kingdom, he gained ground of the inner part of Anatolia and founded a great great empire on this big area, which is surrounded from Eagean coast to the Indus River and from Caspion coast to the Nile.

II. Kuroş , known with the epithed of "great", didn't subjugated not only the capitol of Lidya Kingdom, Sard, but also made Anatolia under the Persian hegomany about 200 years,by defeating Kroisos, the King of Lidya, in 547, B.C. with the subjugation of Sard, Persians met the Kroisos's coins, which was the first coins used by them. With the succeeding of I. Dara to the throne of Persians, the first coins of Persians were issued and started to be used this coins which had been named as 'coins of empire'; had undergone some kind of changes after I. Dara and destroyet until the end of the Persian Empire.

Keywords: Persian Empire , Coins.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	vi
HARİTALAR LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ.....	9

BİRİNCİ BÖLÜM

SİKKEDE TARİHSEL GELİŞİM VE BİLİMSEL YAKLAŞIM

1.1. ANTİK NÜMİSMATİK.....	16
1.2. SİKKENİN İCADINDAN ÖNCEKİ ÖDEME ARAÇLARI.....	17
1.3. SİKKENİN TANIMI VE İCADI.....	19
1.3.1. İlk Elektron Sikkeler.....	20
1.4. SİKKE BASIM VE TEKNİKLERİ.....	22
1.4.1. Döküm Yöntemi.....	23
1.4.2. Darp (Basma Kesme) Yöntemi.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

PERS BASIMI SİKKELER

2.1. PERSLERİN ANADOLU HAKİMİYETİ.....	26
2.2. KROİSOS SİKKELERİ.....	28
2.3. PERS KRALLIK SİKKELERİ.....	30
2.3.1. Perslerin Kroiseios Basımı Sikkeleri.....	30
2.3.2. Pers Krallık Sikkelerinin Ortaya Çıkışı ve Tarihsel Gelişimi.....	31
2.3.3. Pers Krallık Sikkeleri Üzerinde Görülen İşaretler.....	38
2.3.3.1. Kontrmark.....	38
2.3.3.2. Punchmark.....	39

2.3.4. Sikke Defineleri.....	43
------------------------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KATALOG VE DEĞERLENDİRME

3.1. KATALOG.....	46
3.2. DEĞERLENDİRME.....	212
SONUÇ.....	213
KAYNAKLAR.....	218
EKLER.....	224
ÖZGEÇMİŞ.....	230

KISALTMALAR

AR	:	Gümüş
AV	:	Altın
A.Y.	:	Arka Yüz
BMC Arabia	:	Catalogue of the Greek Coins of Arabia Mesopotamia and Persia
Carradice	:	The Regal Coinage of the Persian Empire (Ed.) I. Carradice, Coinage and Administration in the Athenian and Persian Empires, BAR Internation Series 343, London, ss. 73-108
C H	:	Coin Hoards
Çev.	:	Çeviren
Daric	:	Dareikos
Ed.	:	Editör
gr.	:	Gram
Hrt.	:	Herodotos
IGCH	:	An Invertry of Greek Coin Hoards (Ed.) M. Thompson, O. Morkholm and C.M. Kraay, New York, 1973.
İ.Ö.	:	İsa'dan Önce
İ.S.	:	İsa'dan Sonra
Kat.No.	:	Katalog Numarası
Mad.	:	Madde
mm.	:	Milimetre
Müz.Env.No.	:	Müze Envanter Numarası
Ö.Y.	:	Ön Yüz
Siglos	:	Siglos Medikos
SNG Kayhan	:	Sylloge Nummorum Graecorum Turkey 1
S	:	Sayı
s	:	Sayfa
ss.	:	Sayfa Sayısı
yak.	:	Yaklaşık
yy	:	Yüzyıl

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1	: M.Ö. 560 Yılında Med İmparatorluğunun Yayılım Alanları.....	224
Harita 2	: M.Ö. 6. Yüzyılda Perslerin Yayılım Alanları.....	224
Harita 3	: Pers İmparatorluğunun Yayılım Alanları.....	225
Harita 4	: M.Ö. 515 Yılında Pers Hakimiyet Alanları.....	225
Harita 5	: M.Ö. 415 Yılında Pers Hakimiyet Alanları.....	226
Harita 6	: Küçük Asya'nın Batısında Sikkenin İlk Basıldığı Yerler.....	226
Harita 7	: Arkaik Dönemde Sikke Basan Başlıca Kentler : Ege.....	227

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1	: Pers Krallarının Sikkeler Üzerindeki Tasvirleri.....	33
Şekil 2	: Pers Krallık Sikkeleri.....	34
Şekil 3	: Pers Krallık Sikkelerinin Üzerinde Görülen Punchmarklar.....	40
Şekil 4	: Hill'in Oluşturduğu Punchmark Listesi.....	41
Şekil 5	: Kuroş'un Silindiri.....	228
Şekil 6	: Myson Tarafından Boyanan Amphora Louvre Museum: Odun Yığınları Üzerinde Lidya Kralı Kroisos.....	228
Şekil 7	: Kroisos Detay.....	229
Şekil 8	: I. Dara'nın Silindir Mührü.....	229

GİRİŞ

A. PERS İMPARATORLUĞU'NUN COĞRAFI TARİHİ

Tezimizin ana bölümünü oluşturan Pers krallık sikkelerinin tarihsel gelişimini ortaya koymadan önce Perslerin kurdukları ve hükmettikleri coğrafya hakkında kısaca bilgi vermenin yerinde olacağı kanısındayız. Çünkü coğrafya sadece belli bir toprak parçasını ya da bir bölgenin doğal şartlarını ifade etmez. İklim, tarım alanları, doğal kaynaklar, madenler, ticaret yolları veya jeopolitik konum bir bölgenin en önemli unsurlarıdır. Tarih boyunca tüm devletler için bu unsurlar önemli birer fetih sebebi olmuştur. Perslerin yayılım alanı incelendiğinde Pers krallarının da bu düşünceler dahilinde hareket ettikleri ve fethettikleri bölgelerin ekonomik ve stratejik açıdan önemli merkezler oldukları görülmektedir.

Persler İran yaylasının güneybatısında Parsa (Persia) adını taşıyan ve bugün kabaca İran sınırları içerisinde kalan topraklarda yaşamışlardır (Mansel, 1988: 253). Kuzeyinde Hazar Denizi, güneyinde Basra Körfezi, batısında Zagros Dağları, doğusunda İndus Nehrine kadar uzanan İran toprakları, platolardan ve geniş tuz çöllerinden oluşmaktadır. Yeryüzündeki en dağlık ülkelerden biri olarak bilinen İran coğrafyası, günümüze kadar bir çok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Arkeolojik bulgular İran platosunda yaşamsal kalıntıların Paleolitik döneme kadar indiğini göstermekle birlikte bölge tarihinde bilinen ilk siyasi oluşumun Elamlılar tarafından kurulan Elam Devleti ve Kültürü (M.Ö. 2700-660) olduğunu ortaya koymaktadır (Günaltay, 1987: 72). İran'ın güneybatısında Mezopotamya'ya hakim olan bölge eski Elam sahasıdır. Elam'ın kuzeyinde ise Persia bölgesi yer alır. Bu bölgede Akhaemenidler zamanında İran'a başkentlik yapmış olan Pasargat ve Persepolis ile birlikte Kerman, Yezd, Şiraz ve İsfahan şehirleri bulunmaktadır (Altı, 2013: 11).

Farklı dillerde Parsalar, Furslar veya Parsualılar olarak adlandırılan Persler, Pasargat boyunun Akhaemenid kolundan gelmektedir. Büyük göç dalgasıyla İran'a geldikleri bilinen Perslerin bölgeye gelişlerinin yaklaşık olarak İ.Ö. 1800'den sonra gerçekleştiği sanılmaktadır (Özçelik, 2004: 91). Kafkaslar üzerinden İran'a gelen Medler ve Persler önce Hazar Denizi'nin güneyine yerleşmişler daha sonra bugünkü Hamedan merkez olmak üzere Batı ve Güney İran'a yayılarak kabile sistemine dayalı

bir örgütlenme içerisinde gevşek bir federasyon oluşturmuşlardır (Altı, 2013: 24). Aslında aynı etnik yapı ve kültüre sahip oldukları bilinen Persler, Medlerin egemenliği altında yaşamışlardır. Akraba olmalarına rağmen Perslerden üstün olduklarını düşünen Medler kendilerini Ariler yani asiller olarak nitelemiş ve Persleri sığıntı olarak görmüşlerdir. Ancak II. Kuroş'un Perslerin başına geçmesiyle birlikte güçler dengesi değişecek ve Medler Pers hakimiyeti altında yaşamak zorunda kalacaklardır.

II. Kuroş dedesi Med kralı Astyages'e karşı yaptığı isyan sonucunda M.Ö. 550 yılında Med başkenti Ekbatana'yı ele geçirerek Med Krallığına son vermiştir (Bakır ve Altungök, 2011: 367). Böylece İran yaylasından Anadolu'da Kızılırmak'a kadar uzanan bir coğrafyada Pers İmparatorluğunu kurmuştur (Memiş, 2001: 56). II. Kuroş sadece Med topraklarını ele geçirmekle yetinmeyerek giriştiği fetihler sonucu kazandığı topraklarla tarihte dünya imparatorluğu kuran ilk hükümdar olmuştur.

II. Kuroş İ.Ö. 547 yılında Küçük Asya'ya yönelerek önce Lidya başkenti Sard'ı ve General Harpagos aracılığıyla Anadolu'nun Ege kıyılarıyla birlikte Yunan kentlerini de ele geçirmiştir. Her ne kadar savaşı başlatan taraf Lidya kralı Kroisos gibi görünse de Anadolu toprakları coğrafi ve stratejik konumu nedeniyle geçmişten beri İran hükümdarlarının ilgisini çekmiştir.

Büyük Kuroş İ.Ö. 539 yılında Ön Asya'nın son büyük devleti olan Babil'i ele geçirerek Suriye ve Filistin topraklarını da imparatorluğun sınırlarına dahil etmiştir (Bakır ve Altungök 2011: 367). Kuroş öldüğünde imparatorluğun sınırları; doğuda Seyhun Irmağı, batıda Akdeniz, güneyde Basra Körfezi ve güneybatıda Mısır'a kadar uzanmıştır.

Kuroş'un ölümünden sonra yerine oğlu II. Kambyes geçmiştir (İ.Ö. 530-522). Kambyes babasının vasiyetini yerine getirerek İ.Ö. 525 yılında Mısır'ı imparatorluk topraklarına katmayı başarmış ve böylece yıllardır verimli toprakları ve ticaret gelirleri ile Pers hükümdarlarının dikkatini çeken Mısır, nihayetinde Pers yönetimine girmiştir. II. Kambyes döneminde Mısır sınırlarının Habeşistan'a kadar ulaştığı bilinmektedir (Mansel, 1988: 254).

Yakındoğu'nun en dikkate değer hükümdarlarından biri olan I. Dara Pers tahtına geçtiği zaman seleflerinden devraldığı ülke topraklarını korumakla kalmamış, yeni fetihler gerçekleştirerek Pers imparatorluğunu en geniş sınırlara ulaştırmayı başarmıştır

(Memiş, 2001: 59). İ.Ö. 511 yılında Hindistan bölgesine sefere çıkan I. Dara önce İndus Havzasını sonra Hindistan'ı ele geçirerek, Hindistan'ın altın madenlerini Pers hazinesine dahil etmiş ve böylece imparatorluğun ekonomik açıdan daha da güçlenmesini sağlamıştır. I. Dara Trakya ve Makedonya kıyılarını da ele geçirmeyi başarak çok farklı uluslardan oluşan bu geniş coğrafyaya hükmetmiştir. I. Dara döneminde krallığın sınırları; doğuda İndus batıda Ege kıyıları, kuzeyde Kafkasya güneyde ise Nubya'ya kadar uzanan bir coğrafyaya ulaşmıştır. I. Dara oluşturduğu devlet teşkilat sistemi ile Pers İmparatorluğunu zamanın en güçlü devleti haline getirmiştir.

I. Dara ile başlayan ve halefleri tarafından devam eden batıyı fethetme isteği, belki de imparatorluğun sonunu hazırlayan en önemli faktörlerden biri olmuştur. I. Dara'nın ölümünden sonra tahta geçen Kserkses (İ.Ö. 486-465) döneminde, Yunanistan seferi başarısızlıkla sonuçlanmış ve imparatorluk eski gücünü yitirmeye başlamıştır. Bu dönemden itibaren Pers imparatorları fetihler yerine mevcut toprakları koruma politikası izlemiştir. Ancak imparatorluğun çözülme sürecine girdiği ve kazandıkları toprakları birer birer kaybettikleri görülmektedir. Pers hükümdarlarını cezbeden topraklar bu sefer Büyük İskender'i etkilemiş ve İ.Ö. 330 yılında Pers İmparatorluğu tamamıyla Makedonya Kralı Büyük İskender'in eline geçmiştir (İplikçioğlu, 1994: 90).

B. PERS İMPARATORLUĞU'NUN SİYASİ TARİHİ

Pers siyasi tarihi, II. Kuroş'un İ.Ö. 550 yılında Med Krallığını ortadan kaldırarak, Pers Devletini kurmasıyla başlamaktadır. II.Kuroş Pasargat'ta yaptırdığı sarayın duvarına yazdırdığı "Büyük Akhaemenid Kralı" ünvanını kullanarak Medlerin devamı olmadığını, köklerinin İ.Ö. 700'lü yıllarda Perslerin başında bulunan Akhameneş isimli prene dayandığını belirtmiştir. II. Kuroş, isimleri dışında çok fazla bilgiye sahip olmadığıımız, Akhaemenid Hanedanlığının beşinci kralıdır. Bu nedenle farklı kaynaklarda Pers İmparatorluğu Akhaemenid Hanedanlığı, Persler de Akhamenişler olarak geçer.

Başarılı bir komutan ve enerjik bir devlet adamı olan Kuroş, iktisadi kalkınma ve

savunma stratejileri sayesinde ülke topraklarını genişleterek İran coğrafyasında kurduğu imparatorluğu dünya imparatorluğu haline getirmeyi başarmıştır. Adaleti ve özgürlük anlayışı ile tanınan Kuroş bağımlı kıldığı devletlerin dillerine, inançlarına ve geleneklerine herhangi bir müdahalede bulunmamış, hatta satraplık sistemine geçmeden önce, ele geçirdiği devletin eski yöneticisi tarafından yönetilmesine bile izin vermiştir (Özçelik, 2004: 92). II. Kuroş'un mağlup ettiği Med kralı Astyages ile Lidya kralı Kroisos'a zarar vermediği ve zaman zaman bu kralların tecrübelerinden yararlandığı söylenmektedir.

İ.Ö. 547 yılında Büyük Kuroş Lidya kralı Kroisos'u yenerek, Sard'ı ele geçirmiş böylece Anadolu 200 yıl sürecek Pers egemenliği altına girmiştir. İran'ı çevre tehditlerden korumak amacıyla İ.Ö. 539/38 yılında Babil Krallığına da son vererek ülke sınırlarını genişleten Kuroş, yönetimde kolaylık olması nedeniyle Anadolu'yu ve İndus Vadisine kadar Yakınoğu'yu, halkların etnik yapılarına göre satraplıklara ayırarak yönetmiştir (Tekin, 2012: 39). Kuroş'un ölümünden sonra yerine oğlu Kambyzes (İ.Ö. 530-522) geçmiş ve tahta çıkmasından kısa bir süre sonra İ.Ö. 525 yılında Mısır'ı almayı başarmıştır. İran sanatında, Mısır ve Mezopotamya etkisi bu dönemden sonra görülmeye başlar.

Pers İmparatorluğu'nun en önemli krallarından biri şüphesiz I. Dara'dır. Dara (İ.Ö. 522/521-486) tahta oturmasının ardından yer yer baş gösteren isyanları bastırarak ülke bütünlüğünün parçalanmasına engel olmuştur. İsyenlerin bastırılmasını takiben devlet teşkilatını yeniden yapılandırarak imparatorluğunu o dönemin en güçlü devleti haline getirmiştir (Mansel, 1988: 256). Kuroş'un kurduğu satraplık sistemini yeniden düzenleyip hakimiyetindeki toprakları yirmi satraplığa ayırarak her birinin başına bir satrap (vali) atamıştır (Hrt. III. 89). Bu satraplıklardan toplanan vergiler doğrudan İmparatorluk hazinesine aktarılmış, vergi sistemi ve maliye düzenlenmiştir. Pers krallığına özgü ilk para olan dareikos ve siglos medikos I. Dara döneminde darp edilmeye başlanmıştır. Geniş yetkilere sahip olan satraplar İ.Ö. IV. yüzyılın başlarında, üzerlerinde satrapların portrelerinin bulunduğu ve satraplık sikkeleri adıyla bilinen sikke

basma hakkına da sahip olmuşlardır¹.

Perslerin, Krallığa tabi tüm ülkelere ulaşabilen gelişkin bir yol sistemine sahip olduğu görülmektedir. Kral Yolu olarak bilinen ve Efes'ten Persepolis'e kadar uzanan yolun onarılarak tekrar düzenlenmesi I. Dara döneminde gerçekleşmiştir (Mansel, 1988: 257). Ancak olumlu gelişmeler yanında bu dönemde yaşanan isyanlar ve özellikle Yunanlılara karşı kaybedilen Marathon Savaşı Pers İmparatorluğu'nun üzerinde büyük etki bırakmıştır.

Dara'nın ölümünün ardından tahta geçen Kserkses (İ.Ö. 486-465) döneminde tarihe Pers Yunan Savaşları olarak geçen, savaşların gerçekleştiği görülür. Artemision ve Thermopylai Savaşından Persler; Salamis Deniz Savaşından Helenler galip çıkmış ancak Pers İmparatorluğu'nun geleceği için asıl belirleyici olan İ.Ö. 479 yılında gerçekleşen Platai ve Mykale Savaşları olmuştur. Persler bu savaşın sonunda Batı Anadolu hakimiyetini kaybetmiş burada bulunan kentler ayaklanarak Pers boyunduruğundan kurtulmuşlardır.

Kserkses'in yerine geçen I. Artakserkses (İ.Ö. 465-424) döneminde yaşanan en önemli olaylardan bir tanesi Kallias Barışının (İ.Ö. 449) yapılmasıdır. Kallias Barışı ile Pers ve Yunan savaşları bir süre durmuş, Pers İmparatoru bu süre zarfında sadece iç isyanlarla uğraşmıştır. İ.Ö. 449'da imzalanan anlaşmayla Pers Yunan sınırı çizilmiş ve bu anlaşmaya göre Atina, Kıbrıs ve Mısır'dan kesin olarak vazgeçmiştir. Fakat gösterdikleri bu fedakârlığa rağmen İyonya'nın bağımsızlığının Persler tarafından resmen tanınmasını sağlayamamışlardır. Pers Kralı bu anlaşmayla sadece donanmasının ve kara ordularının sınırlarını belli bir mesafeyle sınırlayacağını taahhüd etmiştir (Mansel, 1988: 306).

II. Dara (İ.Ö. 423-404) ve II. Artakserkses (İ.Ö. 404-359) dönemlerine rastlayan Atina ve Sparta arasında çıkan Peleponnesos Savaşları, Pers hükümdarlarının ülke çıkarları doğrultusunda politika üreterek Anadolu'ya üstünlük sağlamasına sebep

---

¹ Satrap sikkeleri incelendiğinde sikkelerin hem önyüzünde hem arka yüzünde muazzam tipler bulunduğu ayrıca lejantlara da yer verildiği görülmüştür. Örneğin; Miletos Satrabı Tissaphernes'e ait gümüş sikkenin ön yüzünde satrabı tanıtabilecek kadar ayrıntılı bir portresi, arka yüzünde ise incus içinde Atina sikkelerinden kopya edilen bir baykuş ve ΒΑΣ lejantı bulunur. Sikke bazı nümismatlarca İ.Ö. yak. 411'e bazı nümismatlarca İ.Ö. yak. 370'e tarihlendirilmiştir. Her iki tarih dikkate alındığında Krallık sikkeleri ile çağdaş olduğu aşikardır. İmparatorluk içinde teknik açıdan bu kadar ayrıntılı üretebilen sikkeler varken, Krallık sikkelerinde sadece ön yüz tipinin bulunması, lejantsız olması ve başından sonuna kadar tutucu bir şekilde darp edilmesi ilginçtir.

olmuştur. Bu dönemde önceden kaybedilen Ege ve Kıbrıs üzerinde yeniden hakimiyetin Perslere geçtiği görülmektedir. (Özçelik, 2004: 95). Ancak ülkede yaşanan iç karışıklıklar, özellikle II. Artakserkses'in kardeşi Genç Kuroş'un isyanı ve bu isyanlara Atina ve Sparta'nın müdahalesi devletin çöküşünü hızlandırmıştır.

II. Artakserkses döneminde satrap isyanları bastırılmış olsada yerine geçen oğlu III. Artakserkses'in başarısızlıkla sonuçlanan Mısır, Fenike ve Kıbrıs seferleri Pers İmparatorluğu'nu olumsuz etkilemiştir. Fakat III. Artakserkses İ.Ö. 342 yılında Mısır'ı tekrar almayı başarmıştır. İ.Ö. 338 yılında yirmi iki yıllık saltanatının ardından öldüğünde yerine oğlu IV. Artakserkses geçmiş, fakat tahta çıkmasından kısa bir süre sonra öldürülmüştür. Daha sonra da Pers İmparatorluğu'nun son kralı olan III. Dara (İ.Ö. 336-330) İmparatorluğun başına geçmiştir.

Bu sırada Yunanistan'ın kuzeyinde İ.Ö. 359 yılında tahta çıkan II. Philippos Makedonya Krallığı'nı güçlü ve büyük bir devlet haline getirmiştir. Tahtı babasından devralan Büyük İskender önce Makedonya'nın kuzey tehditlerini ortadan kaldırmış daha sonra babasının da hayali olan Anadolu için belirlediği savaş planını ortaya koymuştur.

Anadolu topraklarına giren Makedonya Kralı ile Perslerin ilk çarpışmaları İ.Ö. 334 yılında Granikos Irmağı (Biga Çayı) kıyısında meydana gelmiştir. Tarihe Granikos Savaşı olarak geçen bu savaşı Büyük İskender kazanırken, Pers kuvvetleri ağır bir yenilgiye uğrayarak Anadolu'nun batı kıyılarının hakimiyetini kaybetmişlerdir (Günaltay, 1951: 50). Bu galibiyet Anadolu'nun batı kıyılarındaki limanların ve iç kesimlerdeki şehirlerin İskender'in eline geçmesine yol açmıştır.

Daskyleion Satraplığını Makedonya'ya bağlayan İskender'in sonraki hedefi Sard olmuştur. Makedonya orduları Pers donanmasının Sard'a girmesini engelleyerek olası yardımın önünü kesmişler ve Sard'da bulunan Pers kuvvetlerini çaresiz bırakarak teslim olmalarını sağlamışlardır. Karşı koymanın faydasız olacağını anlayan Sard, direnmeden İskender'e teslim olmuştur. Böylece II. Kuroş'un Anadolu'ya hakim olmasının kapılarını açan zenginliğiyle ünlü Sard, bu sefer İskender'in eline geçerek O'nun İmparatorluğunun büyümesi yolunda bir adım olacaktır. Karia ve Likya satraplıklarını da kısa sürede ele geçiren İskender'in Büyük Kuroş'un izlediği politikayı takip ederek, ele geçirdiği Pers şehirlerindeki halkların yaşantılarına ve inançlarına müdahale

etmediği görülmektedir (İplikçioğlu, 1994: 90).

Pers ordularının başında bizzat bulunan III. Dara, imparatorluğu eski gücüne getirebilmek adına savaş taktikleri uygulasa da, M.. 333 yılında gerçekleşen İssos Savaşı sırasında büyük bir yenilgi almıştır. İskender'in kendisi ve ülkesi için tehdit olduğunu anlayan III. Dara İskender'e elçi göndererek barış teklif etmiş ancak gücünün farkında olan kral bu teklifi geri çevirmiştir (Memiş, 2001: 85-86).

Kendini Asya'nın kralı olarak gören İskender, İssos Zaferinden sonra Suriye ve Fenike kıyılarını da ele geçirerek Mısır'ı alma hazırlığına girişmiş, zaten Pers yönetimine karşı sık sık isyanlar çıkartan Mısır hiç bir direnişte bulunmadan İskender'e teslim olmuştur (Mansel, 1988: 443).

Mısır'ın alınmasını takiben Makedonya Kralının, Pers İmparatorluğunu tamamen ortadan kaldırmak istemesi tekrar bir savaşın yaşanmasına sebep olacaktır. Erbil bölgesindeki Gaugamela Ovası'nda karşı karşıya gelen iki kraldan galip gelen İskender olmuştur. Ağır bir yenilgi alan, ordusu dağılan Pers Hükümdarı savaş alanından kaçmıştır. İskender'in kesin zaferiyle Persler bir daha toparlanamamış ve dağılmışlardır. Böylece II. Kuroş ile başlayan, I. Dara ile güçlenen Pers İmparatorluğu Büyük İskender'in yenilgiye uğrattığı III. Dara ile İ.. 330 yılında son bulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

SİKKEDE TARİHSEL GELİŞİM VE BİLİMSEL YAKLAŞIM

1.1. ANTİK NÜMİSMATİK

Grekçede sikke anlamına gelen "Nomisma" ile Latince de yine aynı anlamda kullanılan 'Numisma' kelimelerinden türetilmiş nümismatik; sikkeleri tarihi gelişim içinde inceleyen ve arkeolojinin en önemli yardımcı kollarından biri olarak ifade edilen bilim dalının adıdır (Atlan, 1993: 11). Nümismatiğin ilgi alanı oldukça geniştir. Sikkenin icadından önce para gibi işlem gören madalyonlar, ağırlıklar, jetonlar veya çeşitli nesnelere ile en eski sikkelerden itibaren günümüzde kullanılan madeni paralar dahil olmak üzere nümismatik biliminin kapsamı altında incelenmektedir.

Nümismatik, arkeoloji ve sanat tarihi açısından incelendiğinde antik nümismatik ve İslami nümismatik olmak üzere iki bölüme ayrılabilir. Kronolojik olarak sıralandığında Grek sikkeleri, Roma sikkeleri ve Bizans sikkeleri antik nümismatiğin, Ortaçağ İslam Devletleri ve Osmanlı İmparatorluğu'nun sikkeleri İslami nümismatiğin kapsamında incelenmektedir (Tekin, 1997: 21).

Nümismatik biliminin gelişiminde koleksiyonculuğun büyük rolü olmuştur. Eski ve değerli sikkeleri toplayan koleksiyoncular zamanla bu konuya olan ilginin artmasını sağlamışlardır (Tekin, 1997: 48). Antik kaynaklar ilk koleksiyoncunun Roma İmparatoru Augustus (İ.Ö. 27–İ.S. 14) olduğunu bildirmektedir (Başaran, 1998: 242). Daha sonra görülen Orta Çağ koleksiyoncuların katalogları sikkelerin üzerine ilginin toplanmasını sağlamıştır. Ancak bu dönemde sikkelerin üzerinde tipler ön planda tutulmuş ve bu durum bazı sikkelerin yanlış yorumlanmasına sebep olmuştur (Tekin, 1997: 49).

Nümismatik konusunda ilk sistematik çalışmaların 18. yüzyılda yapıldığı, 19. yüzyılda nümismatik araştırmalarının sayısının hızla arttığı ve zaman içerisinde özel koleksiyonların yerlerini kamu müzelerine bırakmaya başladığı görülmektedir.

İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne sikkeler ilk defa Osman Hamdi Bey² döneminde getirilmiştir. Ancak eski sikkelerin belirli bir düzen içinde toplanarak kayıt altına alınması Halil Edhem Bey³ döneminde gerçekleştirilmiştir (Tekin, 1997: 51). İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde bulunan sikkelerin kayıt altına alınması sırasında müzede de belli bir süre görev alan Clemens Emin Bosch, nümismatik çalışmalarını 1940'lı yıllarda İstanbul Üniversitesine taşımıştır. Türkiye'de ilk defa antik nümismatik dersi İstanbul Üniversitesi'nde Alman bilim adamı Prof. Dr. Clemens Emin Bosch tarafından verilmiştir. Prof. Dr. Sabahat Atlan ve Prof. Dr. Nezahat Baydur, Bosch'un takipçileri olmuştur (Tekin, 1997: 52). Prof. Dr. Oğuz Tekin'in Türk nümismatiğine kazandırdığı çok sayıdaki Türkçe kitap ve makale ülkemizde yapılan nümismatik çalışmalarına büyük katkı sağlamıştır.

Bugün birçok üniversitede antik nümismatik dersi verilmekte bu alanda doktora yapan bilim adamların sayısı gün geçtikçe artmaktadır.

1.2. SİKKENİN İCADINDAN ÖNCEKİ ÖDEME ARAÇLARI

Alışveriş düşüncesi insanların yerleşik düzene geçmesiyle ortaya çıkmıştır. Toplayıcı avcı kültüründeki Paleolitik dönem insanı kendi ihtiyaçlarını kendi karşılamış, bu nedenle paraya gereksinim duymamıştır. Yerleşik hayata geçilen, toprağın işlendiği, hayvanların evcilleştirilip köy kültürünün yaşandığı Neolitik dönemde ise değişen yaşam koşulları ile birlikte insanlar arasında görev paylaşımları görülmeye başlanmıştır. Neolitik dönemde başlayan ticaretin şekli değiş tokuş ticaretidir (Atlan, 1993: 12).

---

² Osman Hamdi Bey (30 Aralık 1842-24 Şubat 1910) İlk Türk Arkeoloğu olarak kabul edilen Osman Hamdi Bey aynı zamanda Çağdaş Türk Müzeciliğinin kurucusudur. Bugün İstanbul Arkeoloji Müzelerini oluşturan Müze-i Humayuna 4 Eylül 1881 yılında II. Abdülhamit tarafından müdür olarak atanmış ve 1910 yılına kadar görevine devam etmiştir. 1883 Asar-ı Atika Nizamnamesini hazırlayarak Osmanlı topraklarından çıkan eserlerin yurt dışına çıkarılmasını önleyerek önemli bir sorunun çözülmesine katkıda bulunmuştur. İlk Türk kazılarını başlatan Osman Hamdi Bey 1883-95 yılları arasında Bergama, Nemrut Dağı, Sayda Lagina Hekate Tapınağı ve Sayda Kral Nekropolünde gerçekleştirdiği kazılar ile koleksiyonu çarpıcı bir hızla geliştirir. Türk Müzecilik ve resim tarihinde iz bırakan Osman Hamdi Bey 1910 yılında vefat etmiştir.

³ Halil Edhem Bey (1861-1938) Osmanlı döneminin sonları ve Cumhuriyet döneminin başlarında faaliyet göstermiş Türk Kültür tarihinin önemli şahsiyetlerindedir. Asar-ı Atika Müzey-i Humayunun başında görev alan Halil Edhem Bey, Anadolu'daki yüzlerce kitabın toplanıp yayınlanması, Türk Mimari eserlerinin korunması konusunda gayret göstermiştir. İlk çağ eserleri, Türk İslam Kitabeleri ve sikkeler ile ilgilenmiştir.

Terminolojide trampa / barter sistemi olarak isimlendirilen, malın başka bir malla değişimi sistemi ilkel toplumların kullandıkları bir yöntemdir. Bu yöntemde karşılıklı ihtiyaca gerek vardır. İhtiyaç duyulan bir malın alınabilmesi, karşı tarafın ihtiyacı olan bir malın da sizde bulunması ile mümkün olabilmektedir. Çeşitli zorlukları içinde barındıran bu sistem toplumların gelişmesi ile birlikte terk edilmiştir. Takas (trampa / barter) sisteminde yaşanan zorluklar değer ve eşdeğer tespiti yapma zorunluluğunu doğurmuş ve zamanla bir değişim aracına yani paraya ihtiyaç duyulmuştur (Atlan, 1993: 12; Tekin, 1997: 13).

İlk zamanlar pirinç, buğday gibi tahıl ürünleri; çay, tuz gibi yiyecek maddeleri ile inek, koyun, sığır gibi hayvanlar para olarak kullanılmıştır. Latince para anlamına gelen "pecunia" nın hayvan anlamına gelen pecus sözcüğünden türetilmiş olması bir zamanlar gerçekten hayvanların para olarak kullanıldığını desteklemektedir (Başaran, 1998: 244). Ayrıca İ.Ö. 3. bin yılın sonunda, III. Ur Sülalesi döneminde Nipurda ele geçen çivi yazılı tabletlerde ödünç alıp verme ile hububat ya da hayvanlara dayalı ödemelere ilişkin açıklamalar bulunmaktadır (Tekin, 1997: 16). Gerek yiyecek maddelerinin korunması veya mevsimsel değişikliklere bağlı olarak değerinin değişmesi konusundaki zorluklar, gerekse hayvanların barınması ve nakliyesi sırasında yaşanan sıkıntılar nedeni ile bu tür para kullanımı terk edilmiştir. Arkeolojik veriler zamanla daha kolay taşınan ve bozulmayan madeni aletlerin para yerine kullanıldıklarını göstermektedir. Üç ayaklar, çift yüzlü baltalar, çapalar, yüzük, küpe, bilezikler alet para olarak kullanılmış ve yapılan arkeolojik kazılarda gün ışığına çıkarılmıştır.

Farklı dönemler ve farklı bölgelerde para olarak kullanılan maddeler çeşitlilik göstermektedir. Eski Mısır'da altın yüzüklerin, Ortaçağ İzlanda'sında kurutulmuş balığın, yakın zamanda Kuzey Amerika yerlileri arasında boncuk kolyelerin ve battaniyelerin, 19. yüzyıl Habeşistan'ında tuzun para niyetine kullanıldıkları bilinmektedir (Carradice ve Price, 2001: 14). Zamanla kullanılan bu paralara karşılık belli değerlerin konulduğu görülmektedir. Homeros'un İlyada destanında üç ayaklı bir kazanın, Akhaların on iki öküzüne eşit değerde olduğu, yine hünerli bir kız kölenin dört öküze denk geldiği belirtilmektedir (Homeros, İlyada 23. bölüm).

Madenlerin herhangi bir işleme tabi tutulmadan sadece tartılarak para olarak kullanılması fikri Mısır'da İ.Ö. 4. bine, Mezopotamya'da İ.Ö. 3. bine, Hitit Devleti'nde

İ.Ö. 2. bine, Akdeniz dünyasında ise İ.Ö. 10-7. yüzyıllar arasına rastlamaktadır (Atlan, 1993: 13). Zamanla yine ağırlıkları önceden tespit edilen ve bu sefer belirli biçimler verilen çubuk paralar veya külçe paralar kullanılmaya başlanmıştır ki bu para biçimi sikkenin icadından önce kullanılan son para şeklindedir.

Zincirli' de yapılan kazılarda İ.Ö. 8. yüzyıla tarihlenen defnede çeşitli gümüş çubuklar ile yuvarlak disk şeklinde kesilmiş bir kaç ingot⁴ ele geçirilmiştir. Bulunan İngotların üç tanesinin üzerinde Arami dili ile Kral Barrekub'un (yak. İ.Ö. 730) adının yazılmasının tespiti, bu ingotların sikke düşüncesinin ilk uygulamaları olarak kabul edilmesine neden olmuştur (Tekin, 1997: 19; Kraay, 2008: 434). Kısa süre içinde ağırlığı ve madeni ayarlanmış üzerinde çeşitli işaretler barındıran disk biçiminde şekillendirilmiş gerçek anlamda sikkeler kullanılmaya başlanmıştır.

Sikkenin icadı ile çubuk paraların veya külçe paraların terk edilmediği ve uzun yıllar birlikte kullanıldığı yapılan arkeolojik kazılarla kanıtlanmış, ele geçen defnelerde sikke öncesi metal paralar ile üzerinde işaretler bulunan sikkelerin bir arada bulunduğu görülmüştür.

1.2. SİKKENİN TANIMI VE İCADI

Sikke, ağırlığı ve madeni önceden ayarlanmış, kendisini darp edip tedavüle çıkararak ve üzerinde istenildiğinde tekrar geri almayı taahhüt eden yetkili idarenin ya da devletin arma veya işaretini taşıyan disk biçiminde ufak madeni ödeme aracıdır (Tekin, 1997: 19). Takasla başlayan ve çeşitli malların para olarak kullanılmasıyla devam eden sürenin sonunda tanımlanan biçimde ilk sikke Batı Anadolu'da İ.Ö. 600 den kısa bir süre önce darp edilmiştir (Konuk, 2003: 17).

Antik kaynaklar sikkenin icadı ile ilgili olarak Lidya Krallığını işaret etmektedirler. İ.Ö. 6. yüzyılda Kolophonlu Ksenophanes'in⁵ sikkenin Lidyalılar tarafından icat edildiğini bildirdiği ve bu bilginin İ.S. 2. yüzyılda sikkenin icadını

---

⁴ Para yerine kullanılan, genelde öküz derisi biçimli maden kütlesine verilen isimdir.

⁵ Ksenophanes (M.Ö. 570?-480?) Elea Okulunun kurucusu olarak bilinen Eski Yunanlı şair ve filozof. Kolophonlu (günümüz İzmir Değirmendere) Ksenophanes M.Ö. 547 yılında Perslerin Anadolu'yu işgalinden sonra yurdundan ayrılmak zorunda kalmış ve uzun süre Güney İtalya'nın çeşitli yerlerinde yaşamıştır. Yaşamının sonlarını Elea kentinde geçiren şair, Yunanlıların geleneklerine, kehanetlere ve çok tanrıcılık anlayışına karşı çıkmıştır. Bu yönüyle Homeros ve Hesiodos'u eleştirerek halkın tanrı kavramı ile savaşmıştır.

araştıran Naukratisli hatip ve araştırmacı Julius Polluks tarafından değer görerek aktarıldığı bilinmektedir. Ancak Polluks sikkenin kimin icadı olduğu konusunu sorgularken Lidyalılar dışında başka kişi ve ulus isimlerini de sıralamaktadır (Tekin, 1997: 53). Sikkenin icadına ilişkin başka bir bilgi ise tarihin babası olarak tanınan Herodotos tarafından verilmektedir. İ.Ö. 5. yüzyılda yaşamış olan Herodotos ilk altın ve gümüş sikke basanların ve kullananların Lidyalılar olduğunu söylemektedir (Hdt. I, 94).

Batı Anadolu'da Lidya Krallığı'nın hakim olduğu topraklarda yapılan arkeolojik kazılarda ele geçen ilkel formlu elektron sikkeler üzerinde Lidya Krallığı'nın arması olan aslan başının bulunması antik kaynakları desteklemektedir. Fakat burada üzerinde durulması gereken bir ayrıntı vardır. İlk sikkelerin altın ve gümüşün alaşımı olan elektrondan darp edildiği bilinmektedir. Lidya kralı Kroisos (İ.Ö. 560-547/6) ise saf altın ve saf gümüş sikkeler bastırmıştır. Herodotos'un bahsettiği sikkeler Kroisos'un bastırıldığı sikkeler olabilir. Ancak ilk elektron sikkelerin beyaz renkte olması, Herodotos'un yaşadığı dönemde sadece altın ve gümüş sikke basılması ve bu nedenle Herodotos'un elektron ve gümüş ayrımı yapamamış olması da muhtemeldir. Bu durumda Herodotos'un altın ve gümüş sikke arasında ayrım yapamayarak genel anlamda sikkenin icadı ile Lidyalıları işaret ettiği düşünülebilir (Carradice ve Price, 1988: 23-24). Ayrıca Lidya Krallığı'nın başkenti Sard'ın içinden geçen Paktolos (Sart Çayı) nehri yataklarında doğal elektron kaynaklarının bulunması yine ilk sikkeler ile Lidyalılar arasında güçlü bir bağ kurulmasına neden olmaktadır.

1.3.1. İlk Elektron Sikkeler

Çeşitli malların para olarak kullanılmasının ardından ilk sikke Batı Anadolu'da İ.Ö. 600 den kısa bir süre önce darp edilmiştir (Konuk, 2003: 17). Bu sikkeler, Lidya kralları tarafından altın ve gümüşün alaşımı olan elektrondan basılmıştır. Lidya'da ilk darphane Mermnad Sülalesi'nin ilk kralları döneminde açılmış ve Lidya-Miletos ağırlık sisteminde krallığın başkenti Sard'da basılmıştır (Tekin, 1997: 73). İlk elektron sikkelerinin bazılarının önyüzlerinde herhangi bir tip bulunmazken arka yüzlerinde istampanın⁶ bıraktığı kare çukurluk yani incus görülmektedir. Yine ilk elektron sikkelerin bazılarının ön yüzlerinde kazıma bezekler ve düzensiz bir takım işaretler

⁶ Sikke basımı sırasında kullanılan, üzerine çekiçle vurulan üst kalıptır.

bulunmaktadır. Düz bir yüzeyi olan ya da ön yüzünde basit kazımlar bulunan bazı elektron sikkeler bir yana bırakılacak olursa, erken sikkelerin en belirgin özelliği tip adı verilen betimlerdir. Tanrılardan mitolojik yaratıklara, hayvanlardan kutsal nesnelere, yöneticilerden krallara değin bir çok betim sikke pulu üzerine basılarak belirli bir tip oluşturmaktadır.

Sard sikkelerinin tanıtıcı tipi aslan olmuştur. Elektron sikkelerin ön yüzlerinde kraliyet simgesi olarak çoğunlukla ağız açık olarak betimlenmiş bir aslan başı bulunmaktadır. Bazı örneklerde karşılıklı duran iki aslan başı yer almaktadır. Aslan betiminin Lidya krallığının arması olması nedeniyle Artemis tapınağı kazısında bulunan aslan pençesi betimini taşıyan ufak elektron sikkeler de Lidya krallığı ile ilişkili olmalıdır (Carradice ve Price, 1988: 26; Kraay, 2008: 435). Aslan başlı Lidya sikkeleri bir staterin⁷ üçte biri (trite) kadardır. Ayrıca altıda bir, on iki de bir, yirmi dörtte bir, kırk sekizde bir, doksan altıda bir şeklinde daha ufak birimleri içinde barındıran bir sistemde darp edildikleri bilinmektedir (Tekin, 1997: 56; Alram, 2012: 62). Bu ilk elektron sikkelerin işlevleri ya da sikkeleri basmakla yetkili kişilerin kimler oldukları ile ilgili çeşitli fikir ayrılıkları görülmektedir. Üzerinde aslan betimi bulunan bir elektron sikkede, aslan başının hemen önünde dikine yazılmış olan VALVEL lejandı⁸ Lidya Kralı Alyattes'in adı olabileceği şeklinde yorumlanmıştır. Fakat benzer türde bir sikke üzerinde RKALIL veya RKALI lejandının bulunması bu görüşe şüphe ile yaklaşılmasına neden olmuştur (Tekin, 1997: 56-57). RKALI-RKALIL-RKALIM ibaresi bir görüşe göre Lidya kralı Kroisos olarak yorumlanmış fakat Kroisos'a bağlanan aslan protomlu sikkelerin üzerinde herhangi bir lejandın bulunmaması bu durumun ispatını mümkün kılmamıştır (Karwiese, 1995: 27).

Bu lejandların sadece kral isimleri olmayıp darp memurunun ya da bir başkasının ismi olabileceği yorumu yapılmıştır. VALVEL ve RKALIL veya RKALI yazısının kişi adları olduğu genellikle kabul edilse de bu yazıların sikkelerin darp edildikleri yerleri işaret ettiğini ileri süren görüşlerde mevcuttur (Howgego, 1998: 3). Sikke üzerindeki lejandın Alyattes'e ait olup olmadığı netlik kazanmasada yaklaşık İ.Ö. 610-561 yılına kadar Lidya tahtında bulunan Kral Alyattes hükümdarlığında İzmir gibi önemli İon

⁷ Stater: Elektron, altın ve gümüş basılan sikkelerin esas birimidir. Ağırlıkları bölgelere ve sistemlere göre değişiklik gösterir. Lidya Miletos sisteminde bir staterin ağırlığı 14.15 gr. dır.

⁸ Sikke üzerinde ön yüz ve arka yüzde bulunan yazılardır.

kentlerinin denetim altına alındığı ve Lidya Krallığının bölgedeki en güçlü devlet haline geldiği bilinmektedir. Sikke kullanımının başlaması ve İon kentlerine yayılması büyük ihtimalle Alyattes'in hükümdarlığı döneminde gerçekleşmiştir (Konuk, 2003: 18).

Sikkenin neden icat edildiği sorusuna farklı yanıtlar vermek mümkündür. Günlük ihtiyaçların karşılanması için bir ödeme aracına gereksinimin duyulması sikkenin neden icat edildiğine verilebilecek en basit cevaptır. Bunun yanında askeri harcamalar ile asker ücretlerinin ödenmesi, vergilerin toplanması sırasında yaşanan sıkıntılar ve yol, köprü, bina yapımı sırasında gerçekleşen kamu harcamalarının belirli standartlar dahilinde yapılmasının getirdiği zorunluluklar da sikkenin icadının nedenleri arasında gösterilmektedir. Sikke darbında bir devlet tekelinin durumu ve bankerlerin ya da varlıklı tüccarların da kendi sikkelerini basma haklarının olup olmadığı konusu günümüzde hala bilinmemektedir (Konuk, 2003: 22).

Sikkenin icadından kısa bir süre sonra sikke basımı önce İonya bölgesine daha sonra Batı Anadolu, Yunanistan ve Sicilya da bulunan Grek koloni kentlerini de içine alan geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Arkaik, Klasik ve Helenistik çağlarda Cebelitarık Boğazından Kuzeybatı Hindistan'a kadar Akdeniz dünyasının çeşitli bölgelerinde basılan sikkeler Grek sikkeleri adı altında ele alınmaktadır. Ayrıca Pers, Parth, Kartaca, Fenike gibi Grek olmayan fakat bir şekilde Grek kültürü etkisinde kalan devletlerin sikkeleri de yine Grek sikkeleri başlığında incelenmektedir (Tekin, 1994: 26; Tekin, 2007: 64).

1.4. SİKKE BASIM VE TEKNİKLERİ

Sikke yapım teknik ve yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmak, sikke serilerinin dolaylı yoldan tanımlanabilmesi, sınıflandırılabilmesi ve darp edilen sikke miktarının belirlenebilmesi açısından oldukça önem taşır (Morrison, 2002: 67). Sikke yapımında dönemsal teknolojiye bağlı uygulama farklılıkları, antik dönem de sikke oluşumu hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamaktadır. Antik dönemden başlayarak darp makinesinin kullanılmaya başlandığı 17. yüzyıla değin geçen süre zarfında sikke basımı elle yapılmaktadır (Tekin, 1994: 23). Bu dönemde sikke basımında kullanılan iki temel

yöntem görülmektedir. Döküm yöntemi ve darp yöntemi olarak bilinen bu teknikler 17. yüzyıla kadar çok az değişikliğe uğrayarak varlıklarını devam ettirmişlerdir.

1.4.1. Döküm Yöntemi

Başlangıçta kullanılan döküm, heykellerin ve figürinlerin⁹ dökülme yöntemiyle benzerlik gösterir ve hazırlanan kalıplar aracılığıyla gerçekleştirilir (Başaran, 1998: 247). Seri üretimde darp tekniğine göre daha kullanışsız olan bu yöntem darp tekniğine uygun olmayan büyük sikkelerin üretiminde kullanılmıştır (Howgego, 1988: 30). Döküm ve darp yönteminin aynı dönemlerde kullanıldığı fakat darp yönteminin seri üretimde daha elverişli olması nedeniyle daha yaygın olduğu görülmektedir.

1.4.2. Darp (Basma Kesme) Yöntemi

İnsan gücüne dayalı, oldukça ağır ve iyi işçilik gerektiren sikke darbının başlangıçta basit bir atölye şeklindeki darphanelerde (argyrokopeion) gerçekleştiği bilinmektedir. Darphanelerin durumu, gelişimi, sikke basım teknikleri; ele geçen sikkeler, sikke kalıpları ve sikke darbını gösteren gravürler sayesinde daha iyi anlaşılmaktadır. Buna göre sikke kalıbının işlenmesi, sikke pulunun hazırlanması ve darp işlemini kapsayan üç temel bölüm sonucu sikke üretiminin gerçekleştiği görülmektedir.

Çeşitli kaynaklarda çekiç ile darp yöntemi olarak da isimlendirilen bu yöntemde sikke basmak için temel aletlere ihtiyaç vardır. Örs, ön yüz ve arka yüz kalıpları, üst kalıp ıstampası, sikke pulu, pulun ısıtılmasını sağlayan bir ocak, çekiç, maşa ve tartı antik dönem darphanelerinde bulunması gereken ana malzemelerdir.

Darp işlemine öncelikle kalıp hazırlanarak başlanır. Ön yüze basılacak yetkili iradenin öngördüğü figür, damga veya yazı; çelik ya da bronz kalıba ters ve içbükey olarak işlenir ve hazırlanan kalıp örsün içine gömülerek yerleştirilir veya direkt olarak örsün üzerine işlenerek oluşturulur. Arka yüzü oluşturan üst kalıp, çubuk şeklindeki ıstampanın üzerinde yer alır. Kalıpların hazırlanmasının ardından devlet tarafından basılması uygun görülen maden, standart ağırlıklara uygun olarak kesilip tartılarak düz

---

⁹ Taş, ahşap, pişmiş toprak, metal gibi malzemelerden yapılan ve genellikle canlı varlıkları betimleyen taşınabilir küçük heykelciklerdir.

veya yuvarlak biçimli sikke pulu elde edilir. Ocakta ısıtılarak kolay şekil alması sağlanan sikke pulu örs üzerindeki kalıba konur ve arka yüzü oluşturan üst kalıp ıstampası sikke pulunun üzerine tam gelecek şekilde ayarlandıktan sonra ıstampanın üzerine çekiçle vurulur, böylece örs ve ıstampanın arasına sıkışan sikke pulunun basım işlemi tamamlanmış olur. Bu yöntem ile basılan sikke üzerindeki tip, düz ve dışbükey olarak görülmektedir.

Erken dönem sikkelerinde arka yüzü oluşturan üst kalıp ıstampasının üzerinde herhangi bir tipin işlenmediği görülmektedir. Bu durum çekiç darbelerine direkt maruz kalan üst kalıbın sık sık değiştirilme gerekliliği ve oldukça ağır olan iş yükünün hafifletilmek istenmesi şeklinde izah edilebilir (Başaran, 1998: 247). Sözü geçen erken dönem sikkelerinin arka yüzlerinde ıstampanın bıraktığı çukur şeklinde bir iz bulunur. İncus olarak adlandırılan bu çukurluk içine zamanla yeni tiplerin yerleştirildiği ve bu tiplerin ön yüz tipleriyle bağlantılı olduğu görülmektedir (Tekin, 1997: 23).

Antik dönem sikkeleri üzerinde yapılan özenli çalışmalar kalıp değişikliğinden kaynaklanan farklılıkları ortaya çıkartmıştır. Bu farklılıklardan yola çıkarak bir yüzleri aynı diğer yüzleri farklı kalıplardan basılmış sikkeler için kalıp ilişkileri metodu ile bir kronoloji oluşturulabilir (Tekin, 1994: 23-24). Ancak bu yöntemin uygulanabilmesi yeteri kadar veri ile mümkün olabilmektedir. Sikke darbının kronolojileri için önemli ipuçları veren diğer bir kaynakta tekrar darplı sikkelerdir. İşini iyi yapamayan dikkatsiz ustalar sayesinde tanıyabildiğimiz bu sikkeler, tedavülden kalkmış olan ya da yabancı sikkelerin darp işleminden tekrar geçmesiyle elde edilir. Metal sıkıntısı, sikke pulunun üretiminde yaşanan zorluk, maliyet veya zaman kazanma isteği gibi faktörler, hazır olan sikkenin tekrar basılarak oluşturulan yeni tipiyle kullanılmasını mümkün kılmıştır. Ancak yapılan bu uygulamanın derecesini belirlemek oldukça zordur; zira iyi yapılan bir ikinci darp (overstrike) önceki darbın izini tamamen yok etmektedir (Morkholm, 2000: 14).

Eski dönemlerden günümüze ulaşan az sayıdaki sikke kalıpları, deneysel arkeoloji çalışmalarıyla yeniden yapılarak, bir kalıptan kaç adet sikke basılabildiği anlaşılmasına çalışılmış buna göre antik darp teknikleri kullanılarak yapılan denemelerde bir kalıptan yaklaşık olarak altı bin ila kırk beş bin civarında sikke basılabildiği tespit edilmiştir (Carradice ve Price, 1988: 51). Ancak bu verilerin değerlendirilmesi

yapılırken, metal sertliği, sikke pulunun boyutları ve basım kalitesi gibi değişkenlerin, kalıp ömrünü etkileyebileceği unutulmamalıdır.

Yapılan alışmalar, antik bir darphanede en az dört kişinin çalıştığını düşündürmektedir. Buna göre bir ocakı, ıstampayı tutmakla görevli bir kişi, eki darbesini vuran bir görevli ve basılan pulu kalıptan çıkararak başka bir kişiye ihtiyaç duyulmaktadır (Gökalp, 2009: 7). ekici vuran kişinin aynı zamanda ıstampayı da tutabileceği bu nedenle sikke basımında en az üç kişinin görevlendirilebileceği düşünülse de basım kalitesi nedeniyle bu fikir çok doğru bulunmayabilir. Çünkü sert metallerin basımı için altı eki darbesine gerek duyulur ve bu sırada arka yüz kalıbının bulunduğu ıstampanın sabit durması gerekmektedir. Bazı darphanelerde kamuya ait kölelerin çalıştığı bilinmektedir (Howgego, 1998: 31). Kölelik sistemi nedeniyle, iş gücündeki maliyetin azlığı ve seri üretiminde belli bir hızın gerekliliği düşünüldüğünde personelde tasarruf yapılmayarak azami iş gücü kullanılmış olmalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

PERS BASIMI SİKKELER

2.1. PERSLERİN ANADOLU HAKİMİYETİ

İ.Ö. 6. yüzyılın başlarında Lidya Krallığı Batı Anadolu'da önemli bir güç haline gelmiştir. Lidya Kralları, Lidya'nın ilk kralı Gyges'den itibaren, İonia kentleri başta olmak üzere bütün Batı Anadolu kentlerini ele geçirmek üzere seferler düzenleyerek hakimiyet alanlarını genişletme politikası izlemişlerdir. İ.Ö. 6. yüzyılın ortalarında Kroisos atalarının başladığı işleri tamamlayarak Batı Anadolu şehirlerine boyun eğdirmeyi başarmıştır (Konuk, 2003: 42). Herodot'un anlatımına göre Kroisos, İonia, Aiolis ve Karia bölgesindeki Batı Anadolu kentlerini ele geçirerek haraca bağlamış (Hdt. I. 26-27) olmasına rağmen deniz gücünün yeterli olmaması nedeniyle Ege adalarına fetih düzenlemek yerine, İonia'nın ada halklarıyla olumlu ilişkiler yürütmek durumunda kalmıştır. Bu dönemde Kroisos'un doğuda yükselen Pers Krallığı karşısında rahatsızlık duyduğu ve bu büyük devletin yarattığı tehlikeyi önlemek için Mısır ve Babil ile dostluk kurarak, krallığını bir dereceye kadar güvenlik altına almayı planladığı görülmektedir (Mansel, 1988: 253). Ayrıca Pers tehdidine karşı Yunan kentlerine elçiler göndererek, birlik olma çağrısı yaptığı Herodotos tarafından aktarılmaktadır (Hdt. I. 77).

Pers ordularından daha güçlü olduğu kanaatiyle Pers İmparatorluğuna savaş açmaya karar veren Lidya kralı Kroisos, savaş öncesinde Delphoi ve Didyma Apollon Tapınaklarına hediyeler göndererek kendisinin ve krallığının geleceğini öğrenmek için kahinlerden kehanette bulunmalarını istemiştir (Hdt. I. 51-54). Delphoi kahinine Perslerle savaşmalı mı sorusunu soran ve kahinin Halys (Kızılırmak) Nehrini ilk geçenin büyük imparatorluğa hükmedeceği kehanetini yanlış yorumlayan Kroisos İ.Ö. 547 yılına doğru Pers nüfuz bölgesi olan Kapadokia'ya girmiş, fakat sayıca daha fazla ve daha güçlü olan Persleri yenemeyeceğini anlayarak başkent Sard'a geri dönmek durumunda kalmıştır. Lidya kralı Kroisos ve Pers kralı II. Kuroş'un Kızılırmak'ın batısında yapılan bu ilk çarpışmaları, taraflar arasında üç aylık bir mütareke yapılmasıyla son bulmuş (Günaltay, 1951: 7) Pterium (Boğazköy) da yapılan ikinci çarpışmada ise Persler Kroisos'u topraklarından çıkartmakla kalmamış

(Mansel, 1988: 253) Sard kapılarına dayanarak on dört günlük kısa bir süre içerisinde başkent Sard'ı almayı başarmışlardır (Hdt. I. 86).

Arkeolojik veriler Sard'ın düşüşü sırasında oluşan geniş çapta bir yıkımın olmadığını göstermektedir. Sard kazılarında ortaya çıkan bir sur duvarının dibinde ve evlerde savaşın yarattığı tahribatın izleri görülmektedir. Ağır darbeler sonucu yaşamını yitirmiş olan iki asker iskeletlerinin göreceli olarak bu döneme tarihlendiği kabul edilmektedir (Sarıkaya, 2012: 49-50).

Antik yazarlar Sard'ın düşüşünü ve Kroisos'un akibetini farklı biçimlerde anlatsalar da Kuroş'un Kroisos'u esir aldığı konusunda hemfikirdirler. Herodotos'un anlatımına göre, esir alındıktan sonra Persler tarafından Kuroş'a götürülmüş ve Kuroş'un emri ile odun yığınlarının üzerine zincirlenmiş olan Kroisos can havliyle üç defa Solon diye bağırmış ve bu söz Kroisos'un kurtuluşuna sebep olmuştur. Solon'un kim olduğu sorusunu soran ve aldığı cevap karşısında çok etkilenen Kuroş ateşin söndürülmesini emretmiştir. Çünkü Solon'a göre "ölmeden önce hiçbir canlı mutlu değildir, mutluluk nasıl yaşadığınla değil nasıl öldüğünle ilişkilidir". Pers kralı kendi ölümünü düşünerek insafa gelmiş ve Kroisos'un ateşler içerisinde çıkarılmasını istemiştir. Ancak alevlerin büyümesi bunu mümkün kılmamış, Kroisos'un Apollon'a yakarması ve sonrasında yağın yağmurun ateşi söndürmesi ile Kroisos ölmekten sonra kurtulmuştur (Hdt. I. 86-87).

Kroisos'un esir alındıktan sonra yakılmak istenmesinin hikayesi, kariyerine 500 den kısa süre önce başlayan çömlekçi ve ressam Myson tarafından bir amphoranın üzerine resmedilmiştir (Boardman, 2002: 118). Bugün Paris Louvre Müzesi'nde bulunan bu amphorada Kroisos odun yığınlarının üzerinde yanmayı beklerken betimlenmiştir. Herodot'un anlattığı bu olay gerçeği tam anlamıyla yansıtmayabilir (Sarıkaya, 2012: 49). Çünkü Pers dininde ateş kutsaldır ve bu nedenle ateş hiç bir şekilde kirletilemez. Pers rahipleri, sunaklarda yanan ateşi kirletmemek için eldiven giyerek ve ağzını kapatan bir örtü takarak ateşe yaklaşabilmektedir. Cesetlerin kirli oldukları düşünüldüğü için ateşe atılmaları Pers inancına göre mümkün değildir (Friedell, 1994: 149). Bu nedenle Kroisos'un yakılmak istenmesi efsanesi doğru olmayabilir. Ancak esir alındığı ve II. Kuroş'un Lidya Krallığını yıkarak krallık topraklarını ele geçirdiği kuşku götürmez bir gerçektir.

II. Kuroş, Med kralı Alyattes'i ve Lidya kralı Kroisos'u tahtlarından etmiş olmasına karşın, kendisine atfedilen "Büyük" ünvanını hak edecek derecede yüce gönüllülük göstererek, her iki kralı da yaşadıkları sürece el üstünde tutmuş ve atacağı adımlarda kralların tecrübelerinden yararlanmıştır (Sarıkaya, 2012: 51).

İ.Ö. 547 yılında Lidya Krallığı'nın başkenti Sard'i ele geçiren Persler sikke ile bu sayede tanışmışlar ve I. Dara'nın Perslere özgü olan üzerlerinde Pers krallarının yer aldığı krali sikkeleri bastırmasına kadar geçen süre zarfında, Kroisos'un aslan ve boğa protomlu¹⁰ sikkelerini kullanmışlardır.

2.2. KROISOS SİKKELERİ

Lidya'nın son kralı Kroisos (İ.Ö. yak. 560-547) tahta geçmesiyle birlikte Lidya sikkeleri üzerinde önemli yenilikler yapmıştır. İlk olarak sikke tipinde değişikliğe giderek elektron sikkelerde karşılıklı duran aslan başlarından birini boğa başı biçiminde düzenlemiş ayrıca aslan ve boğa başlarını sırt sırta gelecek şekilde ters yönlere bakar tarzda betimleyerek darp etmiştir (Carradice, 1989: 73-74; Tekin, 1997: 73 ; Karwiese, 1995: 32).

Tip değişikliğinden kısa bir süre sonra elektron sikke darbını bırakan Kroisos (Karun) dünya tarihinde ilk defa iki ayrı maden olan altın ve gümüşten sikke bastırmıştır (Atlan, 1993: 19; Tekin, 1997: 75; Kraay, 2008: 431-432). Bu büyük yeniliğin ardından altın sikkelerin tipinde tekrar değişiklik yapılarak aslan ve boğa protomlarının yüz yüze betimlenmeye başlandığı görülmektedir (Tekin, 1997: 75).

Sikkenin icadından itibaren yaklaşık yarım yüzyıl boyunca sadece elektrondan basılan sikkeler Kroisos döneminde saf altın ve saf gümüş olarak darp edilmeye başlanmıştır. Bu yeni sistemin Kroisos ile ilişkilendirilmesinde şüphesiz kralın dillere destan olan zenginliğinin büyük payı vardır. Yapılan araştırmalar elektrondaki altın oranının yüzde 36 ila 53 arasında değiştiğini göstermektedir ki bunun da toplumun güvenini sarstığı ve belki de bu nedenle Kroisos'un yeni bir sistem getirdiği düşünülebilir (Becn, 1995: 242). Ancak yapılan son analizler de Lidya elektron sikkelerinin bir kısmının alaşımının kontrol altında tutulduğu görülmektedir

---

¹⁰ Protom, Bir hayvanın üst veya ön kısmının tanımlanması anlamına gelir.

(Howgego, 1998: 6). Dolayısıyla bu yeni sistemi sadece metal değerinin değişikliğine bağlamak doğru olmayabilir. Elektronun Lidya bölgesi dışında nadiren doğal halde bulunması elektron sikke basımının eski dünyanın her yanına yayılmasını engellemiş ve sikke basımı bölgesel bir olgu olarak kalmıştır (Konuk, 2003: 41). Yeni sistem ile sikke basımı önce Yunan kentlerinde daha sonra tüm eski dünyada kısa sürede yayılmış ve bölgeler arası ekonomik ilişkilerin artmasına neden olmuştur.

Kroisos'un altın ve gümüş sikkeleri Lidya'nın başkenti Sard'da basılmıştır. Herodot'un Tomolos'tan altın pullar taşıyan çayı olarak ifade ettiği Paktolos Çayı, bugün Manisa'nın Salihli ilçesi yakınlarında Bozdağ'ın (Tomolos) kuzey yamacının eteğinde bulunan Sard Antik Kenti 'nin içinden akıp giden ve Gediz'e karışan Sart Çayı'dır (Başgelen, 2005: 112). Yapılan kazılarda Paktolos Çayı'nın doğu kıyısında altını gümüşten ayıran altın üretim atölyeleri ortaya çıkartılmıştır (Başgelen, 2005: 112; Sevin 1991: 84). Kazıyı yapanlar tarafından bu atölyeler yaklaşık olarak İ.Ö. 560-550 yıllarına tarihlenmektedir. Atölyelerde bulunan altın parçacıkları ile Kroisos'a atfedilen sikkelerin analizleri karşılaştırıldığında örnekler arasında uyum görülmektedir (Konuk, 2003: 44). Bu durum altın ve gümüş sikkelerin ilk defa Kroisos tarafından darp edildiği görüşünü desteklemektedir.

Yeni sistem ile basılan Kroisos sikkeleri ağırlıkları yönüyle de ilk elektron sikkelerden farklılıklar gösterir. Kroiseid adı ile bilinen erken Kroisos sikkeleri iki gruptan oluşmaktadır. İlk grup sikkelerde stater adı verilen temel para biriminin ağırlığı yaklaşık 14.15 gr. elektrondan, yaklaşık 10.9 gr. altına düşürülmüştür (Konuk, 2003: 44). İkinci grup sikkeler ise yaklaşık 8.2 gr. ağırlığında ve daha açık renkte basılmaya başlanmıştır (Carradice, 1989: 74). Aynı zamanda 10.9 gr. ağırlığında gümüş staterlerin basıldığı ve sonraki dönemde 5.4 gr. ağırlığındaki yarım staterlerin (siglos veya yarım şekel) kullanıldığı bilinmektedir.

Pers kralı Kuroş'un İ.Ö. 547/46 yılında Lidya kralı Kroisos'u mağlup ederek başkent Sard'ı ele geçirmesiyle birlikte Sard'da Kroisos sikkelerinin basımının durmadığı, yapılan bir kaç değişiklikle Persler tarafından kullanıldıkları görülmektedir. Kroisos'un sikkelerin ön yüzlerinde kullandığı aslan ve boğa protomlarının Pers basımlarında daha şematik biçime sahip olması, aslan ve boğa betimlerinde figürlere verilen hareket duygusunun erken basımlarda daha naturalist oluşu, Lidya ve Pers

basımlarını birbirlerinden ayırmamızı mümkün kılmıştır. Ayrıca Kroisos sikkeleri ile Pers basımı sikkelerinin aynı zamanda tedavülde olmadığı ele geçen definelerden de anlaşılmaktadır (Konuk, 2003: 49-51).

Persler Sard'ın alınmasıyla birlikte sikke ile tanışmışlar ve Kroisos basımı sikkelerin üslubunu benimsemişlerdir. Kroisos'un Kroiseios sikkeleri yaklaşık otuz yıl boyunca Persler tarafından kullanılmış ve yine Sard'da basımına devam edilmiştir (Tekin, 1997: 71). I. Dara, Pers tahtına geçtikten kısa bir süre sonra sikkelerde hem tip hem ağırlık bakımından büyük bir değişiklik yaparak, kendilerine ait olan yeni bir sikke darbını başlatmıştır. Ön yüzünde büyük Pers Kralı arka yüzünde kare incus bulunan bu sikkelerin altın olanlarına "Dareikos", gümüş olanlarına "Siglos Medikos" adı verilmiştir. Pers Krallık sikkeleri, Büyük İskender'in Persleri yenerek Anadolu'yu ele geçirmesine kadar geçen sürede hiç ara verilmeden darp edilerek kullanılmıştır. Hatta Pers krallığına son veren Büyük İskender'in, Pers krallık sikkelerinde ufak değişiklikler yaparak bastırdığı ve III Philip'in (İ.Ö. 323-317) de Pers Dariclerini kullandığı bilinmektedir.

2.3. PERS KRALLIK SİKKELERİ

İ.Ö. 547 yılında Büyük Pers kralı II. Kuroş tarafından, Lidya Krallığının başkenti Sard'ın ele geçirilmesiyle başlayan ve İ.Ö. 334 yılında Büyük İskender'in Granikos'ta Pers ordularını mağlup etmesiyle son bulan yaklaşık iki yüz yıl boyunca tüm Anadolu Pers egemenliği altında kalmıştır (Kuhrt, 2001: 93). Sard'ın fethine kadar sikke ile tanışmayan Persler, Lidya topraklarının Pers idaresine geçmesiyle birlikte Lidyalıların Kroiseios sikkelerini benimseyerek yaklaşık otuz yıl daha bu sikkeleri kullanmaya devam etmişlerdir (Tekin, 1997: 71). Bu döneme kadar para olarak altın ve gümüş külçeler kullanan Perslerin Lidya Krallığının başkentini ele geçirmesiyle birlikte Sard'da sikke basmaya devam ettikleri görülmektedir (Atlan, 1993: 20-21).

2.3.1. Perslerin Kroiseios Basımı Sikkeleri

Darp edilen bütün Kroiseios sikkelerinin Lidya kralı Kroisos tarafından basıldığı ve Pers kralları ile ilişkili olmadığı iddia edilse de ele geçen defineler bu düşüncenin

aksini kanıtlar tarzdadır. Sikke defineleri, Lidya tipinin basımının İ.Ö. 520 dolaylarına kadar devam ettiğini göstermektedir (Konuk, 2002: 49). Lidya tipi sikkeler iki ayrı grupta incelendiğinde erken grup sikkelerin geç grup sikkelere oranla daha ağır olduğu görülmektedir. İlk grupta bir altın stater yaklaşık 10,9 gr. ağırlığında iken ikinci grup sikkelerde bir altın staterin yaklaşık 8,2 gr. ağırlığında olduğu tespit edilmiştir. Sözü edilen iki grup arasında sikkeler üzerindeki figürlerin stil farklılığının bulunması bu sikkelerin farklı dönemlerde basıldığını desteklemektedir (Carradice, 1988: 73-74). Ayrıca erken ve geç Kroiseios sikkelerinin aynı dönemde tedavülde bulunmadıkları yine ele geçen definelere anlaşılmaktadır.

Pers basımı sikkelerin Kral Dara ile başladığı görüşü, Dara'nın saltanatından önce II. Kuroş ve Kambyes dönemlerindeki boşluğu izah edemez. Bu durumda Kroiseios sikkelerinin Kroisos'un düşmesini takiben, Pers döneminde de darbının ve kullanımının devam ettiği, Pers krallarının Lidya tipinin ikinci grup sikkelerini kullandıkları ve altın sikke basımında 10,9 gr. yerine 8,2 gr.; gümüş sikke basımında ise 5,4 gr. ağırlık sistemini tercih ettikleri söylenebilir.

2.3.2. Pers Krallık Sikkelerinin Ortaya Çıkışı ve Tarihsel Gelişimi

İ.Ö. 521 yılında Pers tahtına oturan ve imparatorluğu en geniş sınırlara ulaştırarak Pers krallığını dünyanın en güçlü devleti haline getiren I. Dara, İmparatorluğun kurucusu olan II. Kuroş kadar itibar görmüş ve Hanedanlığın en büyük hükümdarlarından biri olarak tarihe geçmiştir. I. Dara'nın oluşturduğu Devlet Teşkilat sisteminin, Dara'dan sonra yaklaşık 200 yıl daha Pers kralları tarafından kullanılarak varlığını sürdürmesi, Dara'nın devlet örgütünde yaptığı düzenlemelerin önemini ve I. Dara'nın büyüklüğünü göstermektedir (Memiş, 2001: 59). Dünyanın büyük gücü haline gelen Pers İmparatorluğunun Kralları artık "Kralların Kralı, Büyük Kral, Perslerin ve Pers olmayanların Hükümdarı" ünvanlarını kullanarak diğer krallardan üstün oldukları vurgusuyla, İmparatorluğun gücünü ortaya koymuşlar ve bastıkları sikkelerin ön yüzlerinde de Büyük Pers Kralını betimleyerek sikke dolaşımı sayesinde bir nevi imparatorluğun propagandasını yapmayı başarmışlardır.

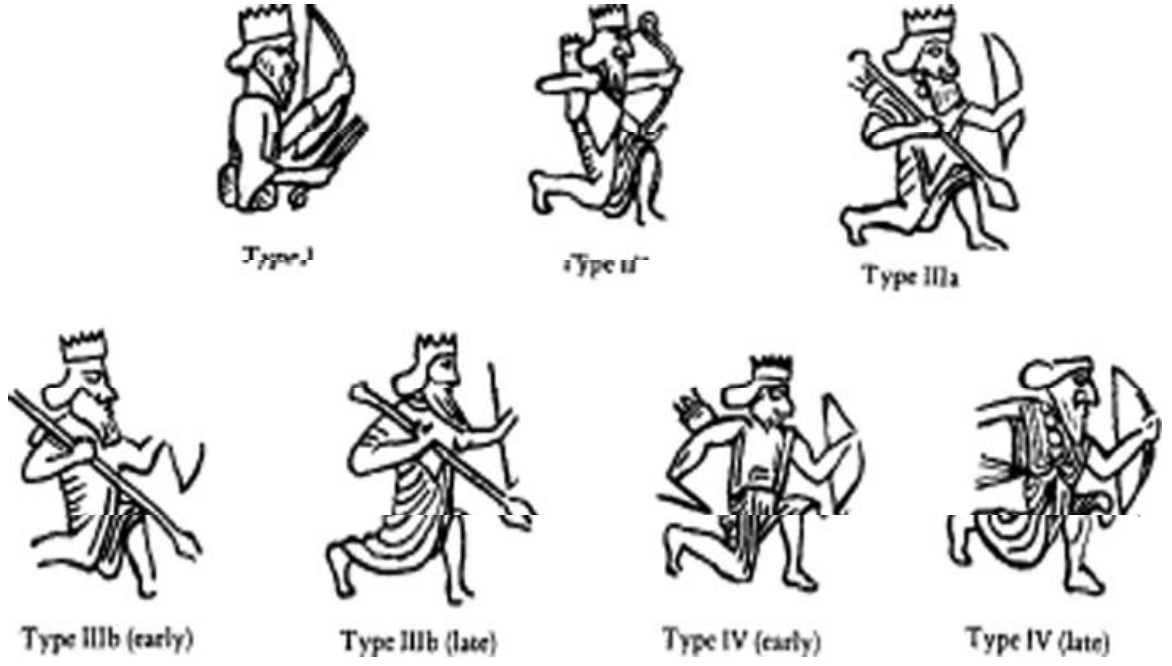
Pers kralı I. Dara hükümdarlığının ilk yıllarında büyük bir reforma imza atarak üzerlerinde Büyük Pers krallarının yer aldığı altın ve gümüş sikke basımını

gerçekleştirmiştir. Henüz portrenin görülmediği bu dönemde sikkelerin üzerinde betimlenen ilk yönetici Pers kralı I. Dara olmuştur (Morrison, 2002: 46). Perslere özgü olan bu sikkeler İmparatorluğun son bulmasına kadar geçen süre zarfında çok az değişikliğe uğrayarak aralıksız basılmıştır. İsmi kral Dara'dan aldığı ileri sürülen altın sikkeler dareikos (daric) gümüş sikkeler ise siglos medikos adı ile bilinmektedir.

Yeni oluşturulan Pers Daricleri, Dara'nın atalarının kullandığı Lidya tipli sikkelerden (8,20 gr.) biraz daha ağırdır. 8,40 gr. ağırlığında basılan sikkelerde çok saf altın kullanıldığı görülmüştür. Yapılan analizler, incelenen örneklerin çoğunda altın oranının % 99 civarında olduğunu ve bu oranın % 98'in altına çok nadir düştüğünü göstermektedir (Konuk, 2003: 53). Bir dareikosun ortalama bir aylık maaşa denk geliyor olması Pers sikkelerinin değeri hakkında fikir verir (Callatay, 2007: 100). 5,40 gram ağırlığında basılan sigloslarda ki gümüş oranı % 98 ila % 94 arasındadır ve 20 siglos medikos 1 dareikosa eşit değerdedir (Jenkins, 1990: 21 ; Konuk 2012: 52). Anadolu'nun en önemli paralarından biri olan Pers sikkelerinin kazılarda nadir bulunması da sikkelerin yüksek değeriyle ilişkili olmalıdır.

Pers krallık sikkelerinin ön yüzlerinde ok atan bir figür arka yüzlerinde dikedörtgen incus bulunmaktadır. Darp edildiği yaklaşık 200 yıllık süre zarfında; Pers giysili, sakallı, taçlı kral figürlerinde çok az tipolojik değişiklikler görülmekte ve Pers sikkeleri betimlerdeki bu tipolojik değişikliklere göre incelenmektedir. Buna göre Pers dareikos ve sigloslarında bilinen dört tip vardır:

- I- Pers kralı (Dara) yarı beline kadar betimlenmiştir. Bir elinde iki ya da üç ok diğer elinde yay tutan kral taçlı ve sakallıdır.
- II- Pers kralı tam figür olarak betimlenmiştir. Sağ dizini yere dayayan kral ok atma pozisyonundadır.
- III- Pers Kralı tam figür olarak betimlenmiştir. Bir elinde çaprazlama tuttuğu mızrağı diğer elinde yayı ile diz kapağı koşusu duruşundadır.
- IV- Pers Kralı tam figür olarak betimlenmiştir. Bir elinde hançer diğer elinde yayı ile diz kapağı koşusu duruşundadır.

Şekil-1 Pers Krallarının Sikkeler Üzerindeki Tasvirleri (Çizimler: Carradice, The Regal of the Persian Empires Coinage and Administration in the Athenian and Persian Empire, 1987: 78).

Şekil-2 Pers Krallık Sikkeleri

Dara döneminden başlayarak imparatorluğun sonuna kadar aralıksız basılan bu sikkelerin üzerlerinde herhangi bir lejantın görülememesi, sikke üzerindeki tiplerden yola çıkılarak bir kronoloji oluşturma zorunluluğunu doğurmuştur. Sikke üzerlerindeki tiplere göre oluşturulan bu gruplar kronolojik olarak dizilmiştir ve dolayısıyla I. tip ilk örnekleri, IV. tip geç örnekleri kapsayacak şekilde sıralanmıştır (Tekin, 1997: 71). Ancak sikkeleri sadece tipolojik olarak sıralamak, tarihleme açısından yeterli olmayabilir. Yapılan çalışmalardan anlaşıldığı üzere Tip IIIb ile Tip IV sigloslarının basımının belki farklı darphanelerde fakat aynı dönemde gerçekleştiği artık kesinlikle söylenebilir (Konuk, 2003: 56). Dolayısıyla sadece tip değerlendirmesi yapılarak oluşturulan bir çalışma, özellikle III. tip ve IV. tip sikkelerin tarihlendirilmesinde yanıltıcı olabilir.

Tip I olarak ifade edilen ilk grup sikkeler, Pers sikkelerinin en erken basımlarındandır ve sadece sigloslarda görülmektedir. Dara'nın tahta çıkışını takiben darp edilen bu yeni paralar kısa bir süre (belki de bir iki on yıl kadar) basıldıkları için aynı zamanda çok nadirdirler (Konuk, 2003: 53-54).

Krallığın ikinci grup sikkelerinde, ilk defa tam figür olarak betimlenen kral ok atma pozisyonundadır¹¹. Perslere özgü ilk altın sikkeler olan dareikoslar yine bu grupta basılmaya başlanmıştır (Alram, 2012: 64). Muhtemelen Tip II daricilerinin nadir bulunmaları bu nedendendir. Kayıtlı örneklerin çoğunun siglos ve daha küçük birimlerden olduğu görülmektedir (Konuk, 2003: 54). Tip I ve Tip II sikkelerinin ele geçen definelerde Kroiseios sikkeleri ile birlikte bulunmaları, bu tiplerin Krallığın en eski sikkeleri olduğunu kesin olarak ortaya koymaktadır (Carradice ve Price, 1988: 35). Ayrıca Persepolis'te bulunan bir kil tablet, II. tip sikkeler için çok değerli bir terminus ante quem¹² sağlar, çünkü mühür olarak kullanılan bu tablet tam olarak Dara'nın tahttaki yirmi ikinci yılı olan İ.Ö. 500'e tarihlenir ve üzerinde bulunan figür Tip II şeklindedir (Konuk, 2003: 54).

Çok geçmeden ön yüzde bulunan kralın çaprazlama mızrak tutarak betimlendiği görülmektedir. Altın ve gümüşten basılan bu sikkeler Tip III olarak bilinmekte ve kendi içlerinde erken (Tip IIIa) ve geç (Tip IIIb) olarak iki alt gruba ayrılmaktadır (Alram, 2012: 65-68).

Tip IIIa I. Dara döneminin sonunda belki de Kserkses'in tahta çıkmasıyla birlikte darp edilmeye başlanmıştır. Yaklaşık olarak İ.Ö. 490/80 - 475 arasına tarihlenen bu grubun sikkelerini geç sikkelerden ayıran belirleyici unsur C. Kraay tarafından fark edilen, kralın sakalının arkasından aşağı doğru uzayan iki adet misket görünümündeki kabartmalardır. Bu kabartmalar IIIb sikkelerinde kaybolmuştur. Ayrıca Tip III'ün erken dönem siglosları, Tip I ve Tip II sigloslarıyla aynı ağırlıktadır (Carradice, 1987). Bu

---

¹¹ Dara döneminden başlayarak krallığın sonuna kadar aralıksız basılan bu sikkeler üzerinde betimlenen kralların; duruşlarında, elbiselerinde, silahlarında bir takım değişiklikler görülmekle birlikte, darp edilen tüm tiplerdeki kral figürünün elindeki yay kaybolmamıştır. Bu durum Perslerin okçuluğa ne kadar önem verdiğinin bir göstergesidir. "...beş yaşından yirmi yaşına kadar çocuklarına yalnız üç şey öğretiyorlar: Ata binmek, ok atmak, doğruyu söylemek...." (Hrd. I-136) Pers geleneklerini bu cümlelerle ifade eden Herodotos ayrıca İonya ayaklanması sırasında Atinalılara sinirlenen Dara'nın tavrını "...Dara nasıl olsa kolayca haklarından gelebileceğini bildiği İonialılara hiç aldırış etmemiş ve ilk işi, 'Kim bu Atinalılar?' diye sormak olmuş; kim olduklarını öğrenince yayını getirtmiş, bir ok takmış, gökyüzüne doğrultup atmış ve oku tanrılar katına gönderirken bağırarak Ey Zeus! Bırak beni, Atinalılara hadlerini bildireyim..." (Hrd. V-105) şeklinde aktarır. Sikkeler üzerine resmedilen yay Herodot'u doğrularcasına okçuluğun önemi ortaya koyar.

¹² Terminus ante quem arkeoloji biliminde bir buluntunun tarihlenmesi sırasında yararlanılan relative (nisbi=yaklaşık) kronoloji çalışmalarında kullanılan bir yöntemdir ve bir buluntunun belirlenmiş bir tarihten daha önce olamayacağını gösterir. Örneğin, Kroisos'un Efes Artemis Tapınağına hediye ettiği kabartmalı sütunlar İ.Ö. 561-547 yılına tarihlenir. Çünkü Kroisos'un Lidya tahtına çıkışı İ.Ö. 561, Lidya Krallığının yıkılması İ.Ö. 547 yılına tarihlenir ve buna göre İ.Ö. 561 tarihi terminus ante quem'dir. İ.Ö. 547 ise terminum post quem olarak bilinmektedir. Bu tarih ise olabilecek en geç tarihi ifade eder.

sikkeler üzerinde, diz kapağı koşusu duruşundaki (knielauf) kral figürü taçlı ve uzun sakallı olarak betimlenmiştir. Genellikle canlı gibi betimlenen ve orantılı hatlara sahip olan kralın elbisesinde V şeklinde kıvrımlar görülür. Bu grupta kralın omzunda oktanlık vardır.

Tip IIIb grubunda siglosların ağırlıkları 5.40 gr.'dan yaklaşık 5.55 gr. - 5.60 gr.'a yükseltilmiştir. Bu grup sikkelerinde kralın sakalında bulunan misket şeklindeki kabartmalar artık görülmez. Bu durumun ikinci Pers Savaşlarından sonra, İ.Ö. 474 'e doğru veya biraz daha geç gerçekleştiği sanılmaktadır (Konuk, 2003: 55). Tip IIIb olarak bilinen sikkeler kendi içlerinde erken ve geç olmak üzere iki grupta incelenir. IIIb grubunun erken dönem sikkelerinde kral figürü bir elinde yayı diğer elinde çaprazlama olarak tuttuğu mızrağı ile diz kapağı koşusu duruşunda betimlenmiştir. Bu grupta kral, bazen sakalsız, bazen uzun yüzlü, bazen de ayrıntıdan yoksun kabaca şekillenmiştir. Kimi zaman oktanlığı bulunmayan kralın üzerindeki elbise kıvrımları, sol dizinin üzerinde kat yapar tarzdadır.

Tip IIIb grubunun geç örneklerinde giysinin kıvrımlarının figürün sol bacağına arkasına doğru topuğun üzerine kadar uzanan yarım daire şeklinde işlendiği görülür. Kral figürü uzun boyludur ve bu grupta bazen ok kılıfı olmaksızın betimlenmiştir. Tip IIIb nin geç örneklerinin bazılarında giysi üzerinde düğme detayına kadar ayrıntının işlendiği görülür. Pers dönemine ait sikkelerin çoğu bu gruba aittir ve Tip II ve Tip IV'ün aksine Tip III 'ün sigloslarının alt birimlerine nadir rastlanır (Konuk, 2003: 56).

İ.Ö. 5. yüzyılın ortalarına doğru ön yüzdeki kralın elinde bulunan mızrak yerini "akinakes" olarak bilinen kısa enli hançere bırakmıştır. Tip IV olarak bilinen bu grupta üslup özelliklerine göre erken ve geç dönemlere ayrılarak incelenir.

Tip IV'ün erken örneklerinde figürün hareketsiz katı duruşu ve orantısız vücut yapısı dikkat çeker. Karikatürü andıran görüntüsüyle kral düz ve biçimsiz olarak betimlenmiştir. Bu grupta bazen bel ayrıntısız kaba, genelde sakalsız ve ensede toplanan saç ile genç olarak betimlenen kral kimi zaman noktalı bir zemin çizgisi üzerinde sağ elinde yayı sol elinde hançeri ile dizkapağı koşusu duruşundadır. Bazı kaynaklarda Tip VI'ün orta grubundan bahsedilir. Tip IV'ün orta grubunu erken gruptan ayırmak oldukça zordur. Belki de bu nedenle çoğu kaynakta orta gruptan bahsedilmeyerek erken ve geç olarak iki grup belirlenmiştir. Bu grupta kralın giysisi üzerindeki kat ve ayrıntılar biraz

daha belirgindir. Genelde kralın kolları üzerinde iki tane misket şeklinde granül görülmektedir. Kral büyük gözlü ve genelde kısa sakallı olarak betimlenmiştir. Sağ elinde yay sol elinde hançer tutan figür bazen noktalı veya düz bir zemin üzerinde gösterilmiştir.

IV. tipin geç örneklerinde kralın orantılı vücuda sahip olduğu görülür. Kraliyet giysileri içerisinde kral sağ elinde yayı sol elinde hançeri ile yine diz kapağı koşusu duruşundadır. Bu hareketin bol olan kumaşta yarattığı kıvrımlar V şeklinde ve sol dizde yarım daire şeklinde gösterilmiştir. Güçlü duruşu ve uzun sakalıyla betimlenen kralın bu yapısı Pers krallık sikkelerinin bilinen son tipini oluşturur.

Tip IV olarak bilinen örnekler genelde biçimsiz sikke pulları üzerine özensiz olarak basılmışlardır. Bu grupta figürün bazı kısımlarının sikke pulu dışında kaldığı görülür. Daha geçe tarihlenen bu sikkelerin bu denli kötü basılmış olmaları farklı darphanelerde darp edildiklerini düşündürür. Kroiseiosların sonrasında krali sikkelerin de çok büyük ihtimalle Sard'da basımının devam ettiği, IV. tip sikkelerin farklı bir darphanede, Küçük Asya'nın bir diğer satraplığında, belki de Daskleion'da¹³, darp edilmiş olduğu varsayılmaktadır (Carradice ve Price, 1988: 85).

Persler sikke ile tanışmış ve Sard belki de Daskleion gibi bir kaç idari merkezde sikke darp etmiş olmalarına rağmen, imparatorluğun merkezinde ve doğu bölgelerde sikke basılmamış ve hatta para olarak kullanılmamıştır. Merkezde hala tartılarak el değiştiren değerli metaller para işlevi görürken, bu bölgelere bir şekilde ulaşan, özellikle gümüş sikkeler eritilerek bullion¹⁴ olarak işlem görmüştür (Carradice ve Price, 2001: 32). Bu durumda erken siglos ve dariklerin imparatorluğun küçük bir bölümü olan Batı Anadolu'da basıldığı ve kullanıldığı, Anadolu'nun dışında ise nadiren görüldüğü söylenebilir (Konuk, 2003: 52). Ancak 4. yüzyılda siglosların daha geniş bir

---

¹³ Perslerin Anadolu'da kurmuş oldukları önemli satraplık merkezlerinden biri olan Daskyleion, Marmara denizinin güneyinde, Manyas gölünün güneydoğusunda, Balıkesir ilinin sınırları içinde kalan Ergili köyünün batısındaki Hisar Tepe çevresinde konumlanmıştır. Lidya'nın önemli merkezlerinden olan Daskyleion, bölgenin Pers hakimiyetine geçmesiyle birlikte Pers Satraplık merkezine dönüştürülmüştür. İlk olarak 1954 yılında Ord.Prof.Dr. Ekrem Akurgal tarafından yürütülen kazılarda ilk dönem ele geçen kabartmalar ve bullalar Pers Satraplık merkezinin Hisar Tepe'de yer aldığını kesinlikle kanıtlamaktadır. Bölgede yapılan kazı çalışmalarına bir süre ara verildikten sonra 1988-2008 yılları arasında Prof.Dr. Tomris Bakır başkanlığında kazı çalışmaları sürdürülmüş ve Pers dönemine ait çok sayıda eser gün yüzüne çıkartılmıştır. 2009 yılında Kaan İren tarafından yürütülen kazı çalışmaları halen Kaan İren başkanlığında devam etmektedir.

¹⁴ Antik yunanda sikke basımında kullanılan sikke pullarının kesildiği altın veya gümüş çubuk biçiminde külçe (Tekçam, 2007: 36).

dolaşıma sahip olduğu Babil ve İran'da ele geçen definelere anlaşılmaktadır (Carradice 1987: 89-90). Bu bilgi, sikke kullanımının Pers ana yurdundaki yayılım evresi ile ilişkilendirilebilir (Howgego, 1998: 53).

Krali sikkelerin Dara zamanında basılmaya başlanması, sikke kullanımının Dara'nın düzenlediği vergi reformuyla bağlantılı olabileceğini düşündürür. Bu sikkelerin ortaya çıkış nedeni vergi değişikliklerine bağlansa da krallık sikkelerinin esas olarak paralı askerlerin ödemeleriyle birlikte lojistik ve diplomatik alanlarda kullanıldığı görülmektedir (Carradice, 1987: 90). Ayrıca krallık tarihi boyunca tek tip olarak kullanılan, "tutucu" basımların kolayca tanınabilmesi nedeniyle dış ticarete rağbet gördüğü söylenebilir (Karwiese, 1995: 33).

2.3.3. Pers Krallık Sikkeleri Üzerinde Görülen İşaretler

Tip III ve Tip IV grubu sikkelerinin bir çoğunun üzerinde damgalar olduğu görülmektedir. Bir sikkenin hem ön yüzünde hem de arka yüzünde bazen ondan fazla görülebilen bu damgalar, punchmark ve kontrmark olarak adlandırılırlar ve kontrol amaçlı basılırlar (Tekin, 1997: 38-40). Bu damgalar paranın doğru ağırlık ve saflıkta olduğunun onayı mahiyetinde, para tacirleri ve bankerler tarafından basılmış olmalıdır (Morrisson, 2002: 75; Konuk, 2003: 57). Kontrol damgalarının sigloslarda görülmesi, siglosların dareikoslardan daha fazla el değiştirmesiyle ilgili olmalıdır.

2.3.3.1. Kontrmark

Basılmış olan bir sikke üzerine, çeşitli nedenler ile daha sonra ayrıca vurulan damgaya kontrmark veya kontermark adı verilir (Tulay, 2001: 31). Kontr ve mark sözcüklerinin birleştirilmesiyle oluşturulan bu terim, numismatik alanında karşı damga ya da ikinci damga anlamında kullanılmaktadır (Tekin, 1997: 38). Sikkeler üzerinde harf, sayı, insan veya hayvan figürleri, geometrik şekiller gibi çeşitli sembollerle oluşturulan kontrmarklar, sikkenin her iki yüzü üzerinde bazen bir, bazen daha fazla sayıda görülebilmektedir.

Kontrmarkların, metal kalitesinin kontrolünü sağlamak, sikke değerinde değişiklik yapmak, tedavülden kaldırılan bir sikkeyi yeniden geçerli kılmak ve basıldığı

yerin dışında, başka bir yerde de, geçerliliğini sağlamak amacıyla uygulandığı bilinmektedir (Howgego, 1985: 1-16; Tekin, 1994: 24). Kontrmarkı vuran otoritenin egemen olduğu topraklarda sikkeye yasal geçerlilik sağlamasıyla birlikte bu uygulamanın artık İ.Ö. 4. yüzyıldan itibaren resmi nitelik kazandığı görülmektedir (Morkholm, 2000: 21). Devlet tarafından bronz ve gümüş sikkeler üzerine vurulan kontrmarkların, altın sikkelerde görülmemesi, altın sikkelerinin daha az el değiştirmesine ve daha değerli olmasına bağlanmaktadır.

2.3.3.2. Punchmark

Erken basım sikkeler üzerinde görülen ikinci damgalar, Punchmark adı ile tanımlanırlar ve İ.Ö. 4. yüzyılda kullanılan kontrmarklardan farklı yapı sergilerler. Punchmarkları, daha küçük uygulanan damga ölçüleri ve damgayı vuran yetkili makam bakımından kontrmarklardan ayırmak mümkündür. Lidya krallığına atfedilen elektron sikkelerinin, altın ve gümüş sikke basımlarından sonra değer kaybettiği ve bu nedenle elektron sikkeler üzerine bankerler veya tüccarlar tarafından işaret konularak tekrar tedavülde kalmalarının sağlandığı ifade edilmektedir (Kraay, 1976: 9). Dolayısıyla banker ya da tüccarların uyguladıkları bu punchmarklar resmi karakterli değildirler. Punchmark uygulamaları kesici aletler yardımıyla sikke üzerine açılan küçük bir kesi şeklinde olabilmekle beraber, küçük basit şekiller ile de karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde Küçük Asya 'da Lidya ve Pers basımlarında sıklıkla karşılaştığımız bu uygulamayı, Mısır'ın son satraplıklarının sikkeleri üzerinde de görebilmekteyiz.

Pers krallık sikkeleri üzerinde görülen ikinci damgalar punchmark kategorisinde ele alınmaktadır. Özellikle Pers krallık sikkelerinin Tip III ve Tip IV basımlarında sıklıkla görülen bu damgaların, resmi bir uygulama olmadığı, bankerler veya tüccarlar tarafından sikkelere basılan işaretlerin sadece kişisel garanti vermek üzere uygulandığı görüşü günümüzde yaygın olarak kabul edilmektedir (Carradice ve Price, 1988: 99; Morkholm, 2000: 21).

Pers İmparatorluk Sikkeleri üzerine çalışmaları bulunan, George F. Hill, Pers krallık sikkeleri üzerinde yer alan punchmarkları inceleyerek, yüz seksen yedi adet sembolü içeren bir grafik oluşturmayı başarmış ve bu çalışma *Notes on the Imperial Persian Coinage* isimindeki makale ile 1919 yılında, *Journal of Hellenic Studies*' de yayınlanmıştır (Hill, 1919: 116-129). 1922 yılında yayınlanan, British Museum

Catalogue'de bu tabloda yer alan sembollerin iki yüz sekiz adet olduğu görülmektedir (Hill, 1922: cxxxvii). Bu çalışmalarda Pers basımlı sikkeler üzerinde görülen bu işaretlerin hiç birisinin devlet darphanelerinde basılmadığı, yerel bankerler tarafından kullanıldığı açıkça ifade edilmektedir. Hill bu işaretlerin ne anlama gelebileceğini araştırmış ancak eldeki verilerin yetersizliği bu sorunun cevabının net bir şekilde ortaya konmasını engellemiştir.

Şekil-3 Pers Krallık Sikkelerinin Üzerinde Görülen Punchmarklar

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33
34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55
56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66
67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77
78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88
89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99
100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110
111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121
122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132
133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143
144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154
155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165
166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176
177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187
188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198
199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	

Şekil-4 Hill'in Oluşturduğu Punchmark Listesi (Hill, 1922).

Hill'in oluşturduğu bu tablo incelendiğinde, kesici bir alet yardımıyla kolayca yapılabilecek çentik ve nokta (No 1) şeklinde olan işaretlerin yanısıra, başını geriye doğru çevirmiş bir geyik figürü (No 189) veya Hill'e göre muhtemelen Yunanlı bir sanatçının elinden çıkan bir insan başı (No 112) gibi işçilik gerektiren işaretlerin kullanıldığı görülmektedir. Punchmarklarda görülen bu stil farklılığı, damgaların ayrı bölgelerde uygulanabilme olasılığını düşündürmektedir.

Triskeles¹⁵ olarak adlandırılan ve güneşi temsil ettiğine inanılan, bir merkezden çıkan üç bacak veya kol motifi, Pers krallık sikkeleri üzerinde en sık rastlanan punchmark sembollerinden biridir (No 22-26 ve 186). Triskeles motifi ilk kez Atina'nın İ.Ö. 6. yüzyılın ilk yarısında darp ettiği Wappenmünzen olarak bilinen armalı sikkeler üzerinde görülür (Bulut, 2004: 16). 6.Yüzyılın sonlarına doğru Likya¹⁶ sikkeleri üzerinde görülmeye başlayan triskeles, İ.Ö. 5. yüzyıl ortalarından itibaren Likya sikkelerinde yaygın olarak kullanılmıştır (Özüdoğru, 2008: 37). Bu nedenle merkezi çemberli triskeles formunun Likya'ya özgü olduğu kabul edilmektedir (Bulut, 2004: 18). Likya tarzlı, insan bacaklı olmayan bu triskeles türü Akaemenid mühür ve sikkeleri üzerinde punchmark olarak kullanılmıştır. Bu punchmarkların Likya ile bağlantısını kanıtlayacak kesin bir veri olmamasına karşın bu baskıların Likya bölgesinde vuruldukları ihtimali olasıdır.

Aigina¹⁷, İ.Ö. 6. yy. ortalarından itibaren gümüş sikke darp etmeye başlamış ve sikkelerin ön yüzlerinde kentlin simgesi olan deniz kaplumbağası figürünü kullanmıştır. Arka yüzde içi çapraz hatlarla bölünmüş incus yer almaktadır (Tekin, 1997: 62). Bu arka yüz tipi Hill'in tablosunda yer alan 62 numaralı sembol ile benzer hatlara sahiptir. Yine kaplumbağa görünümündeki sembol (No 100), Aigina sikkelerini anımsatmaktadır. Bu tipli punchmarkların belkide Aigina'da basılmış oldukları düşünülebilir (Hill, 1919: 125-129).

---

¹⁵ Koşar durumdaki üç insan bacağı ya da aynı pozisyondaki üç eğrisel koldan oluşan motif, triquetra ve trinakria olarak da bilinir. Güneşi temsil ettiği düşünülen üç eğrisel kolun birleşmesiyle oluşan triskelesler, Pers gümüş sikkeleri (siglos) üzerinde punchmark olarak, Pers mühürleri üzerinde sembol olarak kullanılmışlardır. İnsan bacaklı triskelesler ise Aigina, Melos, Syrakusa, Aspendos, Selge ve Adada sikkeleri üzerinde görülürler (Bulut, 2004: 15-16).

¹⁶ Karia ile Pamphylia bölgeleri arasında kalan; Fethiye, Elmalı, Finike'yi içine alan Teke Yarımadasına verilen isimdir

¹⁷ Saronik Körfezinde bulunan bir ada.

Yaklaşık olarak İ.Ö. 600-550 yıllarına tarihlenen Miletos¹⁸ elektron sikkesinin ön yüzünde başını geriye doğru çevirmiş bir aslan, arka yüzünde çizgilerle birleştirilmiş beş kabartma nokta ile yine çizgilerle birleştirilmiş dört kabartma nokta şeklinde iki sembol bulunmaktadır (SNG Kayhan 442). Çizgilerle birleştirilmiş beş kabartma nokta motifi, 197 numara ile benzer yapıya sahiptir.

Çiçeği andıran sembollerin, dört eşit parçaya bölünmüş incusun, hayvan figürlerinin veya Grek harflerine benzer yapısıyla dikkat çeken işaretlerin, dönemin diğer sikkeleri ile karşılaştırması yapılarak örneklerin çoğaltılması mümkündür. Ancak punchmark bağlantıları ile ilgili varsayımları kanıtlayacak kesin bir veriden bahsetmek zordur. Bazı punchmark işaretlerinin Grek harfleri ve sikke tipleri ile olan benzerliği bir ipucu olarak düşünülebilir ve buradan yola çıkılarak belki de punchmark bağlantıları ile ilgili bir sonuca varmak mümkün olabilir.

2.3.4. Sikke Defineleri

Define, paranın veya değerli eşyaların sonradan alınmak üzere saklanması olarak tanımlanmaktadır¹⁹ (Tulay, 2001: 64). Doğal afetler, savaş, zorunlu göçler gibi sebeplerle ölen ya da bölgeden uzaklaşmak zorunda kalan define sahiplerinin, sakladıkları paraları tekrar elde edememeleri, bilim adına önemli bir kazanç oluşturur. Çünkü defineler antik dönem sikkelerinin üretim tekniği, çeşitliliği, tipleri, madenleri ile ilgili konularda fikir vermenin yanı sıra; bir kentin veya devletin sikke tedavülleri ve sikkelerinin tarihlendirilebilmesi açısından da önemli bilgiler veren kaynakların başında gelir.

Definelerin gömülme tarihinin saptanması durumunda içindeki sikkelerin tarihlendirilmesi de mümkün olacaktır. Ayrıca define içinde bulunan sikkelerin

---

¹⁸ Anadolu batısında, Ege bölgesinde Büyük Menderes Nehrinin hemen ağızına yakın deniz kıyısında bulunan antik liman kentidir. Bugün Aydın'ın Söke ilçesinin Balgat köyü yakınlarındadır. Anadolu'da ilk sikke basan şehirlerden olup, kendi adını taşıyan sistemi vardır. Bu sistemde birimin 1/96'sına kadar inen sikkeler basılmıştır. Kentin sembolü olan aslan sikkeler üzerinde görülür.

¹⁹ Define Arapça 'defn' sözcüğünden türemiştir ve para ya da kıymetli eşyanın saklanması amacıyla gömülmesi anlamında kullanılmaktadır. Her definenin içinde çok sayıda sikke bulunmayabilir. Bir kabın içerisinde bulunan tek bir sikkenin bilinçli olarak gömüldüğünün tespiti bu buluntunun artık define olarak tanımlanmasını sağlamaktadır. İçindeki buluntunun azlığı ya da çokluğu definenin hazine olup olmadığını belirler. Eğer define içinde çok sayıda sikke ele geçmişse o define aynı zamanda hazine anlamı da kazanmaktadır (Tekin, 1997 : 45-46 ; Tulay, 2001: 64).

değerlendirilmesi yapıldığında, çok kullanılan yıpranmış sikkelerin iyi görünümlü sikkelerden önce basılmış olabileceğinden tarihlemede bir kriter olarak kullanılmaktadır. Bir devlete veya kente ait olan sikkelerin yaklaşık olarak hangi tarihte basılmaya başlandığı ya da darbının durduğu yine defineler yardımıyla elde edilebilmektedir. Pers krallık sikkelerinin ortaya çıkış tarihleri ve gelişimleri hakkındaki bilgilere yine ele geçen defineler yardımıyla ulaşabilmekteyiz.

1951 Yılında Smyrna (Bayraklı) kazısı sırasında bulunan ve İ.Ö. 500 civarında gömüldüğü tespit edilen definede 2 adet geç kroiseios ile birlikte, biri Tip I üçü Tip II siglos olmak üzere toplamda 4 adet Pers krallık sikkesi ele geçmiştir (IGCH 1166, Carradice, 1987: 79). Bu define, okçu tipli sikkelerin İ.Ö. 500'den önce tedavülde olan Perslerin ilk sikkeleri olduğunu göstermesi açısından önem taşır (Tekin, 1997: 72). 1961 yılında, Küçük Asya'da yaklaşık olarak İ.Ö. 480 yılına tarihlenen bir definede 6 adet geç dönem gümüş kreiseios, 1 adet Tip II ve 38 adet Tip IIIa siglos bulunmuştur (IGCH 1175). 1945 yılında Sard kenti yakınlarında bulunan ve Çal definesi olarak kayıtlara geçen define, sikke sayısı ve çeşitliliği ile dikkat çekmektedir. 475 Adet gümüş kroiseios ve 945 adet siglos bulunan definede 98 Tip I, 537 Tip II ve 310 adet Tip IIIa grubu sikke bulunmuştur (IGCH 1178). Ele geçen bu definelerden Pers krallığına ait erken dönem sikkeleri ile Kroisos basımı ikinci grup (geç) sikkelerin bir arada bulunması aynı zamanda Perslerin Dara'ya kadar Kroisos sikkelerinin geç grubunu darp ederek kullandıklarını da kanıtlamaktadır.

İ.Ö. 475 yılına tarihlenen Mısır Asyut definesinde biri Tip II onyedisi Tip IIIa olmak üzere 18 adet Pers siglosu ele geçmiştir (IGCH 1644). Yine aynı döneme tarihlenen Suriye Antilebonon definesinde Tip II ve Tip III grubuna ait 4 adet siglos bulunmuştur (CH VI, 4).

1948 yılında Smyrna'da Tip IIIb grubuna ait 271 (IGCH 1197), Gordium'da 110 (IGCH 1247) adet siglos ele geçmiştir. Yaklaşık İ.Ö. 425 'e tarihlenen Suriye Massayaf definesinde 1 (IGCH 1483), Karadeniz'de 13 adet Tip IIIb ve 7 adet Tip IV siglos bulunmuştur (CH I, 15). 1960 - 1977 Yılları arasında Küçük Asya'da bulunan yedi definede toplam 578 adet Tip IIIb ve 148 adet Tip IV siglos ele geçerken, sadece iki definede tek tip sikkeye rastlanmıştır diğer dört definede Tip IIIb ile Tip IV sikkelerinin bir arada bulunduğu görülmüştür (Carradice, 1987: 79).

1895 yılında Persia'da 5'er adet Tip IIIb ve Tip IV siglos elegeçmiş (IGCH 1791). 1983 Lebanon definesinde 57 tanesi Tip III olmak üzere toplam 140 adet Pers krallık sikkesi bulunmuştur (Carradice, 1987: 79). Yaklaşık olarak İ.Ö. 385'e tarihlenen Babylonia'da Tip III ve Tip IV grubuna ait 7 adet siglos (IGCH 1747) , Susa'da 2 adet Tip IV (IGCH 1792), Bhir Mound (Pakistan) 1 adet (IGCH 1831) siglos ele geçmiştir. Bu defineler içerikleri ve sikke sayılarının ötesinde Pers sigloslarının yayılım alanlarını göstermesi açısından büyük öneme sahiptirler.

Yaklaşık olarak İ.Ö. 380 'e tarihlenen ve 1839 yılında Athos, Makedonya 'da ele geçen definede 300 adet (IGCH 362), Kıbrıs'ta 4 adet (IGCH 1278), Uncertain definesinde 30 adet, Corint'te 4 adet Tip IIIb grubuna ait darik bulunmuştur. Bu dört define sikkelerinin stilistik özellikleriyle benzer yapı sergiledikleri tespit edilmiştir (Carradice, 1987: 79).

İtalya- Avola definelerinde toplam 47 adet (IGCH 1222-2124), Kıbrıs'ta 6 adet (CH VI, 13), İran'da 7 adet olmak üzere Tip IIIb grubu darik ele geçmiştir. Bu definelerdeki sikkeler kalıp ilişkileri ve stilistik özellikleriyle benzer yapıdadır.

1870 yılında ortaya çıkarılan Aydın Pirlibey definesi sikke sayısı ile önemli bir yer tutar. Bu hazinede Tip IIIb grubuna ait 1000 adet darik bulunmuştur (IGCH 1222). Yine Mudanya'da 1969 yılında keşfedilen definede 2000 adet Tip IIIb grubu darik ele geçmiştir (IGCH 1241).

Dareikos defineleri incelendiğinde, dağılımın Pers imparatorluğunun batı bölgelerinde; Anadolu, Balkanlar, Yunanistan ve Akdeniz bölgesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Siglos defineleri dariklere göre daha yaygındır. Pers sigloslarının bulunduğu defineler incelendiğinde dağılımın Anadolu, Yunanistan, Suriye, Irak, Mısır, Pakistan, Afganistan, Oxus ve Karadeniz bölgelerinde yoğunluk kazandığı görülmektedir. Bu durum siglosun daha çok el değiştirdiğinin göstergesi olarak yorumlanabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KATALOG VE DEĞERLENDİRME

3.1. KATALOG

Müz.Env.No : 60-43/2-93

Kat.No : 1

Mad.,Ölçü : AR, 1,73 gr., 9,80 mm.

Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, ok atma pozisyonunda yayını gererken, sağa Tip II

A.Y. : İncus

Tarih : yak. İ.Ö. 500-485

Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 23 ; Carradice Pl XI, 11-13 ; SNG Kayhan 1027-1028

Müz.Env.No : 72-47/12-99

Kat.No : 2

Mad., Ölçü : AR, 0,75 gr., 8,14 mm.

Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, ok atma pozisyonunda yayını gererken, sağa Tip II

A.Y. : İncus

Tarih : yak. İ.Ö. 500-485

Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 23 ; Carradice Pl XI, 11-13 ; SNG Kayhan 1027-1028

Müz.Env.No : 70-100/88-09
Kat.No : 3
Mad., Ölçü : AR, 0,88 gr., 8,35 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, ok atma pozisyonunda yayını gererken, Tip II
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 500-485
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 23 ; Carradice Pl XI, 11-13 ; SNG Kayhan 1027-1028

Müz.Env.No : 51-1
Kat.No : 4
Mad., Ölçü : AV, 8,39 gr., 16,04 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIa
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 500/490-475
Referans : Carradice Pl XI, 11

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/5
Kat.No : 5
Mad., Ölçü : AR, 5,40 gr., 16,57 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken punchmark Tip IIIa
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 500/490-475
Referans : Carradice Pl XI, 14-15

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/6
Kat.No : 6
Mad., Ölçü : AR, 5,43 gr., 14,41 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIa
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 500/490-475
Referans : Carradice Pl XI, 14-15

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/9
Kat.No : 7
Mad., Ölçü : AR, 5,45 gr., 16,87 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIa
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 500/490-475
Referans : Carradice Pl XI, 14-15

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/10
Kat.No : 8
Mad., Ölçü : AR, 4,20 gr., 15,36 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIa
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 500/490-475
Referans : Carradice Pl XI, 14-15

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/43
Kat.No : 9
Mad., Ölçü : AR, 5,44 gr., 16,50 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, kontrol kesisi, sağa Tip
IIIa
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 500/490-475
Referans : Carradice Pl XI, 14-15

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/45
Kat.No : 10
Mad., Ölçü : AR, 5,45 gr., 16,26 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve
yay tutarken, sağa Tip IIIa
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 500/490-475
Referans : Carradice Pl XI, 14-15

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/51
Kat.No : 11
Mad., Ölçü : AR, 5,38 gr., 18,36 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIa
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 500/490-475
Referans : Carradice Pl XI, 14-15

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/53
Kat.No : 12
Mad., Ölçü : AR, 5,37 gr., 15,54 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, punchmarklar, sağa
Tip IIIa
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 500/490-475
Referans : Carradice Pl XI, 14-15

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/64
Kat.No : 13
Mad., Ölçü : AR, 5,45 gr., 16,71 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip
IIIa
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 500/490-475
Referans : Carradice Pl XI, 14-15

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/68
Kat.No : 14
Mad., Ölçü : AR, 5,28 gr., 15,55 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve
yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IIIa
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 500/490-475
Referans : Carradice Pl XI, 14-15

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/20
Kat.No : 15
Mad., Ölçü : AR, 5,14 gr., 13,04 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIa
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 500/490-475
Referans : Carradice Pl XI, 14-15

Müz.Env.No : 89-118/1-94
Kat.No : 16
Mad., Ölçü : AR, 5,38 gr., 15,32 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, dizkapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IIIa
A.Y. : İncus, kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 500/490-475
Referans : Carradice Pl XI, 14-15

Müz.Env.No : 32-11/1-95
Kat.No : 17
Mad., Ölçü : AR, 5,16 gr., 15,69 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIa
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 500/490-475
Referans : Carradice Pl XI, 14-15

Müz.Env.No : 148-29/2-96
Kat.No : 18
Mad., Ölçü : AR, 5,34 gr., 17,64 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIa
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 500/490-475
Referans : Carradice Pl XI, 14-15

Müz.Env.No : 64-255/11-07
Kat.No : 19
Mad., Ölçü : AR, 5,42 gr., 15,24 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIa
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 500/490-475
Referans : Carradice Pl XI, 14-15

Müz.Env.No : 10-21/19-89
Kat.No : 20
Mad., Ölçü : AR, 5,22 gr., 19,33 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip
IIIa
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 500/490-475
Referans : Carradice Pl XI, 14-15

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/7
Kat. No : 21
Mad., Ölçü : AR, 5,50 gr., 14,66 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak tutarken, küçük kesiler, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/42
Kat.No. : 22
Mad., Ölçü : AR, 5,53 gr., 16,15 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/49
Kat.No : 23
Mad., Ölçü : AR, 5,50 gr., 17,92 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 1970 X-1927-100/16
Kat.No. : 24
Mad., Ölçü : AR, 5,53 gr., 12,27 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 57-101/2-81
Kat.No : 25
Mad., Ölçü : AR, 5,53 gr., 15,47 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 57-101/8-81
Kat.No : 26
Mad., Ölçü : AR, 5,48 gr., 14,98 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 57-101/9-81
Kat.No : 27
Mad., Ölçü : AR, 5,50 gr., 16,00 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 57-101/10-81
Kat.No : 28
Mad., Ölçü : AR, 5,50 gr., 14,31 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus, kontrol kesisi
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 57-101/21-81
Kat.No : 29
Mad., Ölçü : AR, 5,52 gr., 15,89 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 57-101/26-81
Kat.No : 30
Mad., Ölçü : AR, 5,58 gr., 15,70 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 57-101/30-81
Kat.No : 31
Mad., Ölçü : AR, 5,50 gr., 17,27 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 57-101/35-81
Kat.No : 32
Mad., Ölçü : AR, 5,50 gr., 19,10 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 57-101/37-81
Kat.No : 33
Mad., Ölçü : AR, 5,58 gr., 15,13 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 57-101/41-81
Kat.No : 34
Mad., Ölçü : AR, 5,49 gr., 16,03 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus, küçük kesi
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 57-101/47-81
Kat.No : 35
Mad., Ölçü : AR, 5,55 gr., 15,21 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 57-101/48-81
Kat.No : 36
Mad., Ölçü : AR, 5,51 gr., 14,78 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 57-101/50-81
Kat.No : 37
Mad., Ölçü : AR, 5,58 gr., 15,51 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 183-29/1-88
Kat.No : 38
Mad., Ölçü : AR, 5,52 gr., 15,05 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 57-101/70-81
Kat.No : 39
Mad., Ölçü : AR, 4,80 gr., 15,34 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 183-29/2-88
Kat.No : 40
Mad., Ölçü : AR, 5,47 gr., 16,42 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, punchmark, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 89-118/2-94
Kat. No : 41
Mad., Ölçü : AR, 5,52 gr., 15,56 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, dizkapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 1970 X-1927-100/21
Kat.No : 42
Mad., Ölçü : AR, 5,51 gr., 11,05 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip III
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 485-420
Referans : Carradice Pl XII, 16 ; SNG Kayhan 1030

Müz.Env.No : 13-9/2-98
Kat.No : 43
Mad., Ölçü : AR, 4,43 gr., 15,13 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, dizkapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip III
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 490-420
Referans : SNG Kayhan 1029-1030

Müz.Env.No : 64,255/18-07
Kat.No : 44
Mad., Ölçü : AR, 5,42 gr., 16,40 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip III
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 490-420
Referans : SNG Kayhan 1029-1030

Müz.Env.No : 24-28/3-09
Kat.No. : 45
Mad., Ölçü : AR, 5,11 gr., 16,68 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken?, punchmarklar, sağa Tip III
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 490-420
Referans : SNG Kayhan 1029-1030

Müz.Env.No : 57-101/11-81
Kat.No : 46
Mad., Ölçü : AR, 5,43 gr., 15,53 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip III
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 490-420
Referans : SNG Kayhan 1029-1030

Müz.Env.No : 57-101/28-81
Kat.No : 47
Mad., Ölçü : AR, 5,36 gr., 15,37 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, ufak kesiler, sağa Tip III
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 490-420
Referans : SNG Kayhan 1029-1030

Müz.Env.No : 57-101/63-81
Kat.No : 48
Mad., Ölçü : AR, 5,58 gr., 15,51 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : Carradice Pl XIV, 36 ; SNG Kayhan 1029

Müz.Env.No : 57-101/3-81
Kat.No : 49
Mad., Ölçü : AR, 5,57 gr., 15,82 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb (geç)
A.Y. : İncus, kontrol kesisi
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : Carradice Pl XIV, 36 ; SNG Kayhan 1029

Müz.Env.No : 57-101/4-81
Kat.No : 50
Mad., Ölçü : AR, 5,54 gr., 16,65 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : Carradice Pl XIV, 36 ; SNG Kayhan 1029

Müz.Env.No : 57-101/7-81
Kat.No : 51
Mad., Ölçü : AR, 5,60 gr., 15,63 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb (geç)
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : Carradice Pl XIV, 36 ; SNG Kayhan 1029

Müz.Env.No : 170-1-96
Kat.No : 52
Mad., Ölçü : AR, 5,54 gr., 15,94 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : Carradice Pl XIV, 36 ; SNG Kayhan 1029

Müz.Env.No : 48-6/1-09
Kat.No : 53
Mad., Ölçü : AR, 4,72 gr., 15,32 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : Carradice Pl XIV, 36 ; SNG Kayhan 1029

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/22
Kat.No : 54
Mad., Ölçü : AR, 5,28 gr., 12,40 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb (geç)
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : Carradice Pl XIV, 36 ; SNG Kayhan 1029

Müz.Env.No : 1476-103/46
Kat.No : 55
Mad., Ölçü : AV, 8,33 gr., 19 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip IIIb (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : Carradice Pl XIV, 36 ; SNG Kayhan 1029

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/21
Kat.No : 56
Mad., Ölçü : AR, 5,06 gr., 11,76 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip III
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 490-375
Referans : Carradice Pl XIV, 36 ; SNG Kayhan 1029-1030

Müz.Env.No : 1970 X-1927-100/17
Kat.No : 57
Mad., Ölçü : AR, 5,44 gr., 11,47 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip III
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 490-375
Referans : Carradice Pl XIV, 36 ; SNG Kayhan 1029-1030

Müz.Env.No : 1970 X-1927-100/23
Kat.No : 58
Mad., Ölçü : AR, 5,25 gr., 10,74 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip III
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 490-375
Referans : Carradice Pl XIV, 36 ; SNG Kayhan 1029-1030

Müz.Env.No : 1972 I-1975-651/1
Kat.No : 59
Mad., Ölçü : AR, 5,35 gr., 11,57 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, punchmarklar sağa Tip III
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 490-375
Referans : Carradice Pl XIV, 36 ; SNG Kayhan 1029-1030

Müz.Env.No : 1-1978 281/1
Kat.No : 60
Mad., Ölçü : AR, 4,49 gr., 11,78 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip III
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 490-375
Referans : Carradice Pl XIV, 36 ; SNG Kayhan 1029-1030

Müz.Env.No : 1-1978 281/2
Kat.No : 61
Mad., Ölçü : AR, 5,10 gr., 12,35 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip III
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 490-375
Referans : Carradice Pl XIV, 36 ; SNG Kayhan 1029-1030

Müz.Env.No : 1973 V-2019-22/2
Kat.No : 62
Mad., Ölçü : AR, 2,70 gr., 11,35 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve
yay tutarken, sağa Tip III
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 490-375
Referans : Carradice Pl XIV, 36 ; SNG Kayhan 1029-1030

Müz.Env.No : 19723 V-2019-22/3
Kat.No. : 63
Mad., Ölçü : AR, 5,28 gr., 13,04 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip III
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 490-375
Referans : Carradice Pl XIV, 36 ; SNG Kayhan 1029-1030

Müz.Env.No : 1973 VI-2025-47/2
Kat.No : 64
Mad., Ölçü : AR, 5,17 gr., 14,25 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, çaprazlama mızrak ve
yay tutarken, sağa Tip III
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 490-375
Referans : Carradice Pl XIV, 36 ; SNG Kayhan 1029-1030

Müz.Env.No : 41-455/4-75
Kat.No : 65
Mad., Ölçü : AR, 4,53 gr., 10,88 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, çaprazlama mızrak ve yay tutarken, sağa Tip III
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 490-375
Referans : Carradice Pl XIV, 36 ; SNG Kayhan 1029-1030

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/2
Kat.No : 66
Mad., Ölçü : AR, 5,42 gr., 14,09 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/3
Kat.No : 67
Mad., Ölçü : AR, 5,48 gr., 16,80 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, kontrol kesileri
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/4
Kat.No : 68
Mad., Ölçü : AR, 5,37 gr., 16,67 mm,
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/8
Kat.No : 69
Mad., Ölçü : AR, 5,39 gr., 15,65 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/44
Kat.No : 70
Mad., Ölçü : AR, 5,22 gr., 16,28 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/47
Kat.No : 71
Mad., Ölçü : AR, 5,44 gr., 13,48 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, dizkapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/50
Kat.No : 72
Mad., Ölçü : AR, 5,38 gr., 15,74 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı,diz kapağı koşusu duruşu,hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/52
Kat.No : 73
Mad., Ölçü : AR, 5,47 gr., 17,11 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay
tutarken,sağa Tip IV
A.Y. : İncus,punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/55
Kat.No : 74
Mad., Ölçü : AR, 5,56 gr., 17,76 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay
tutarken,sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/57
Kat.No : 75
Mad., Ölçü : AR, 5,45 gr., 16,45 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar,sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/59
Kat.No : 76
Mad., Ölçü : AR, 5,23 gr., 15,43 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/60
Kat.No : 77
Mad., Ölçü : AR, 4,94 gr., 14,50 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/63
Kat.No : 78
Mad., Ölçü : AR, 5,53 gr., 14,72 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar sağa Tip IV
A.Y. : İncus, küçük kesi izleri
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/65
Kat.No : 79
Mad., Ölçü : AR, 5,50 gr., 15,92 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1964 XI-1642-200/7
Kat.No : 80
Mad., Ölçü : AR, 5,39 gr., 15,79 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/3
Kat.No : 81
Mad., Ölçü : AR, 5,03 gr., 17,33 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmarklar sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/4
Kat.No : 82
Mad., Ölçü : AR, 5,12 gr., 14,67 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, belden üst görünümü, yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/5
Kat.No : 83
Mad., Ölçü : AR, 4,85 gr., 17,89 mm.,
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, punchmarklar sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/7
Kat.No : 84
Mad., Ölçü : AR, 5,13 gr., 15,37 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, çok sayıda kontrol kesileri
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/8
Kat.No : 85
Mad., Ölçü : AR, 4,17 gr., 15,41 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/13
Kat.No : 86
Mad., Ölçü : AR, 5,53 gr., 15,90 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, kontrol kesisi
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/15
Kat.No : 87
Mad., Ölçü : AR, 5,19 gr., 15,95 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, kontrol kesileri
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/20
Kat.No : 88
Mad., Ölçü : AR, 5,51 gr., 15,68 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/28
Kat.No : 89
Mad., Ölçü : AR, 5,12 gr., 12,00 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/30
Kat.No : 90
Mad., Ölçü : AR, 5,34 gr., 10,87 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus,punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/32
Kat.No : 91
Mad., Ölçü : AR, 5,23 gr., 10,66 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1967 VII-1739-59/7
Kat.No : 92
Mad., Ölçü : AR, 5,23 gr., 10,85 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1967 VII-1739-59/8
Kat.No : 93
Mad., Ölçü : AR, 5,10 gr., 12,82 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, çok sayıda kesi
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1745-6/4
Kat.No : 94
Mad., Ölçü : AR, 4,97 gr., 12,29 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1969 VI-1842-13/7
Kat.No : 95
Mad., Ölçü : AR, 5,52 gr., 11,85 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1969 VI-1842-13/9
Kat.No : 96
Mad., Ölçü : AR, 4,93 gr., 11,59 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1969 IX-1870-66/28
Kat.No : 97
Mad., Ölçü : AR, 5,18 gr., 11,62 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1969 IX-1870-66/30
Kat.No : 98
Mad., Ölçü : AR, 5,00 gr., 10,49 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1969 IX-1870-66/33
Kat.No : 99
Mad., Ölçü : AR, 5,111 gr., 10,45 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1969 IX-1870-66/34
Kat.No : 100
Mad., Ölçü : AR, 4,97 gr., 11,24 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1969 IX-1870-66/35
Kat. No : 101
Mad., Ölçü : AR, 4,99 gr., 12,80 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 1969 IX-1870-66/38
Kat.No : 102
Mad., Ölçü : AR, 4,94 gr., 12,54 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG Kayhan 1035

Müz.Env.No : 57-101/13-81
Kat.No : 103
Mad., Ölçü : AR, 5,30 gr., 14,70 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus,
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG Kayhan 1035

Müz.Env.No : 57-101/16-81
Kat.No : 104
Mad., Ölçü : AR, 5,40 gr., 16,23 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG Kayhan 1035

Müz.Env.No : 57-101/18-81
Kat.No : 105
Mad., Ölçü : AR, 5,56 gr., 16,49 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 57-101/22-81
Kat.No : 106
Mad., Ölçü : AR, 5,57 gr., 17,35 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 57-101/24-81
Kat.No : 107
Mad., Ölçü : AR, 5,56 gr., 15,47 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 57-101/49-81
Kat.No. : 108
Mad., Ölçü : AR, 5,53 gr., 16,36 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus, küçük kesi
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 57-101/54-81
Kat.No : 109
Mad., Ölçü : AR, 5,40 gr., 15,72 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 57-101/66-81
Kat.No : 110
Mad., Ölçü : AR, 5,06 gr., 17,74 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 57-101/76-81
Kat.No : 111
Mad., Ölçü : AR, 5,46 gr., 15,82 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus, kontrol kesileri
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 57-101/81-81
Kat.No : 112
Mad., Ölçü : AR, 5,44 gr., 16,24 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 57-101/82-81
Kat.No : 113
Mad., Ölçü : AR, 5,44 gr., 15,47 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 57-101/87-81
Kat.No : 114
Mad., Ölçü : AR, 5,52 gr., 15,64 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
küçük kesiler, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 57-101/91-81
Kat.No : 115
Mad., Ölçü : AR, 5,42 gr., 16,32 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 57-101/94-81
Kat.No : 116
Mad., Ölçü : AR, 5,52 gr., 15,95 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 157-80/2-86
Kat.No : 117
Mad., Ölçü : AR, 4,93 gr., 16,88 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 52-3/1-97
Kat.No. : 118
Mad., Ölçü : AR, 1,43 gr., 9,98 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 64-255/44-07
Kat.No : 119
Mad., Ölçü : AR, 1,33 gr., 9,24 mm,
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 24-28/5-09
Kat.No : 120
Mad., Ölçü : AR, 5,20 gr., 16,45 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-420
Referans : BMC Arabia Pl XXVI, 13-15 ; Carradice Pl XIII, 32-35 ; SNG
Kayhan 1035

Müz.Env.No : 24-28/6-09
Kat.No : 121
Mad., Ölçü : AR, 5,49 gr., 15,11 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/11
Kat.No : 122
Mad., Ölçü : AR, 5,44 gr., 15,72 mm.
Ö.Y. : Krallık kıyafetleri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken,punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/48
Kat.No : 123
Mad., Ölçü : AR, 5,36 gr., 16,70 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/54
Kat.No. : 124
Mad., Ölçü : AR, 5,61 gr., 16,79 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus,küçük işaretler
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/58
Kat.No : 125
Mad., Ölçü : AR, 5,54 gr., 15,56 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/62
Kat.No : 126
Mad., Ölçü : AR, 5,32 gr., 15,61 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/67
Kat.No : 127
Mad., Ölçü : AR, 5,48 gr., 15,47 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/31
Kat. No : 128
Mad., Ölçü : AR, 4,91 gr., 14,07 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 1967 VII-1739-59/9
Kat.No. : 129
Mad., Ölçü : AR, 5,52 gr., 11,13 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 1780-297/29
Kat.No : 130
Mad., Ölçü : AR, 4,13 gr., 12,44 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 1969 VI-1842-13/5
Kat.No : 131
Mad., Ölçü : AR, 5,30 gr., 9,48 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
küçük kesiler, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, kontrol kesisi
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/43
Kat.No : 132
Mad., Ölçü : AR, 4,80 gr., 11,40 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı,diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmark ve kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/19
Kat.No : 133
Mad., Ölçü : AR, 5,07 gr., 13,14 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 1969 IX-1870-66/29
Kat.No : 134
Mad., Ölçü : AR, 5,17 gr., 11,82 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 1969 IX-1870-66/31
Kat.No : 135
Mad., Ölçü : AR, 4,98 gr., 12,02 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu,hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan 1032-1033

Müz.Env.No : 1969 IX-1870-66/36
Kat.No : 136
Mad., Ölçü : AR, 4,77 gr., 10,30 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan 1032-1033

Müz.Env.No : 1969 IX-1870-66/39
Kat.No : 137
Mad., Ölçü : AR, 5,05 gr., 12,33 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan 1032-1033

Müz.Env.No : 1970 X-1927-100/19
Kat.No : 138
Mad., Ölçü : AR, 5,88 gr., 12,87 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 1970 X-1927-100/22
Kat.No : 139
Mad., Ölçü : AR, 5,50 gr., 16,23 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/6-81
Kat.No : 140
Mad., Ölçü : AR, 5,39 gr., 15,94 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/12-81
Kat.No : 141
Mad., Ölçü : AR, 5,60 gr., 15,99 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus,
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/14-81
Kat.No : 142
Mad., Ölçü : AR, 5,61 gr., 15,98 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus,
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/15-81
Kat.No : 143
Mad., Ölçü : AR, 5,41 gr., 16,47 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus,
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/19-81
Kat.No : 144
Mad., Ölçü : AR, 5,53 gr., 11,81 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/20-81
Kat.No : 145
Mad., Ölçü : AR, 5,55 gr., 16,45 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/23-81
Kat.No : 146
Mad., Ölçü : AR, 5,31 gr., 14,54 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/25-81
Kat.No : 147
Mad., Ölçü : AR, 5,55 gr., 15,70 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/27-81
Kat.No : 148
Mad., Ölçü : AR, 5,22 gr., 15,77 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/29-81
Kat.No : 149
Mad., Ölçü : AR, 5,56 gr., 16,77 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/31-81
Kat.No : 150
Mad., Ölçü : AR, 5,58 gr., 15,34 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/36-81
Kat.No : 151
Mad., Ölçü : AR, 5,33 gr., 17,39 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/38-81
Kat.No : 152
Mad., Ölçü : AR, 5,55 gr., 17,08 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/39-81
Kat.No : 153
Mad., Ölçü : AR, 5,64 gr., 17,39 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan 1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/40-81
Kat.No : 154
Mad., Ölçü : AR, 5,48 gr., 13,72 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan 1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/42-81
Kat.No : 155
Mad., Ölçü : AR, 5,60 gr., 1,72 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan 1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/44-81
Kat. No : 156
Mad., Ölçü : AR, 5,45 gr., 16,43 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/45-81
Kat.No : 157
Mad., Ölçü : AR, 5,40 gr., 16,48 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/51-81
Kat.No : 158
Mad., Ölçü : AR, 5,61 gr., 17,30 mm
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/52-81
Kat.No : 159
Mad., Ölçü : AR, 5,31 gr., 17,11 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/55-81
Kat.No : 160
Mad., Ölçü : AR, 5,57 gr., 13,95 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/56-81
Kat.No : 161
Mad., Ölçü : AR, 5,59 gr., 17,22 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/59-81
Kat.No : 162
Mad., Ölçü : AR, 5,65 gr., 16,48 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/61-81
Kat.No. : 163
Mad., Ölçü : AR, 5,59 gr., 16,54 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/64-81
Kat.No : 164
Mad., Ölçü : AR, 5,33 gr., 15,55 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/67-81
Kat.No : 165
Mad., Ölçü : AR, 5,56 gr., 15,72 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/71-81
Kat.No : 166
Mad., Ölçü : AR, 5,49 gr., 16,94 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/73-81
Kat.No : 167
Mad., Ölçü : AR, 5,49 gr., 16,01 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, küçük kesiler, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/74-81
Kat.No : 168
Mad., Ölçü : AR, 5,39 gr., 15,55 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, kontrol kesileri, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan 1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/84-81
Kat.No : 169
Mad., Ölçü : AR, 5,55 gr., 16,86 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan 1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/85-81
Kat.No : 170
Mad., Ölçü : AR, 5,54 gr., 14,21 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, küçük kesiler, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan 1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/86-81
Kat.No : 171
Mad., Ölçü : AR, 5,38 gr., 16,00 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, küçük kesi, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/88-81
Kat.No : 172
Mad., Ölçü : AR, 5,71 gr., 15,72 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus, küçük kesi
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/89-81
Kat.No : 173
Mad., Ölçü : AR, 5,33 gr., 16,83 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/90-81
Kat.No : 174
Mad., Ölçü : AR, 5,57 gr., 16,17 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, küçük kesi
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 57-101/92-81
Kat.No : 175
Mad., Ölçü : AR, 5,41 gr., 17,84 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 157-80/1-86
Kat.No : 176
Mad., Ölçü : AR, 5,16 gr., 16,75 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 183-29/4-88
Kat.No : 177
Mad., Ölçü : AR, 5,35 gr., 17,87 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 120-11/2-89
Kat.No : 178
Mad., Ölçü : AR, 5,36 gr., 15,86 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 64-255/9-07
Kat.No : 179
Mad., Ölçü : AR, 5,73 gr., 16,67 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan
1032-1033

Müz.Env.No : 64-255/24-07
Kat.No : 180
Mad., Ölçü : AR, 5,54 gr., 15,81 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan 1032-1033

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/25
Kat.No : 181
Mad., Ölçü : AR, 5,12 gr., 13,22 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 420-375
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 7-8 ; Carradice Pl XIV, 43-45 ; SNG Kayhan 1032-1033

Müz.Env.No : 1967 VIII-1745-6/3
Kat.No : 182
Mad., Ölçü : AR, 5,27 gr., 12,56 mm,
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 1780-297/27
Kat.No : 183
Mad., Ölçü : AR, 5,23 gr., 12,71 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 1780-297/28
Kat.No : 184
Mad., Ölçü : AR, 5,40 gr., 12,67 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 1780-297/30
Kat.No : 185
Mad., Ölçü : AR, 4,93 gr., 11,84 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/10
Kat.No : 186
Mad., Ölçü : AR, 5,19 gr., 11,15 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/14
Kat.No : 187
Mad., Ölçü : AR, 4,99 gr., 12,47 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/17
Kat.No : 188
Mad., Ölçü : AR, 5,18 gr., 11,68 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı,diz kapağı koşusu duruşu,hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/27
Kat.No : 189
Mad., Ölçü : AR, 5,02 gr., 10,27 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/61
Kat.No : 190
Mad., Ölçü : AR, 5,45 gr., 14,29 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/10
Kat.No : 191
Mad., Ölçü : AR, 5,61 gr., 14,29 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, kontrol kesisi
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 1969 IX-1870-66/32
Kat.No : 192
Mad., Ölçü : AR, 5,11 gr., 11,15 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu,hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 1969 IX-1870-66/37
Kat.No : 193
Mad., Ölçü : AR, 5,11 gr., 15,43 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 1970 X-1927-100/18
Kat.No : 194
Mad., Ölçü : AR, 5,55 gr., 11,22 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 1970 X-1927-100/20
Kat.No : 195
Mad., Ölçü : AR, 5,37 gr., 11,41 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/1-81
Kat.No : 196
Mad., Ölçü : AR, 5,49 gr., 15,60 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/5-81
Kat.No : 197
Mad., Ölçü : AR, 15,64 gr., 15,14 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/32-81
Kat.No : 198
Mad., Ölçü : AR, 5,63 gr., 15,74 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/33-81
Kat.No : 199
Mad., Ölçü : AR, 5,51 gr., 15,81 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/34-81
Kat.No : 200
Mad., Ölçü : AR, 5,55 gr., 15,80 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/43-81
Kat.No : 201
Mad., Ölçü : AR, 5,53 gr., 17,41 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/46-81
Kat.No : 202
Mad., Ölçü : AR, 5,29 gr., 17,61 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/53-81
Kat.No : 203
Mad., Ölçü : AR, 5,45 gr., 16,10 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/58-81
Kat.No : 204
Mad., Ölçü : AR, 5,52 gr., 15,86 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/60-81
Kat.No : 205
Mad., Ölçü : AR, 5,49 gr., 16,05 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/62-81
Kat.No : 206
Mad., Ölçü : AR, 5,41 gr., 15,90 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/65-81
Kat.No : 207
Mad., Ölçü : AR, 5,52 gr., 15,63 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/68-81
Kat.No : 208
Mad., Ölçü : AR, 5,53 gr., 18,56 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/72-81
Kat.No : 209
Mad., Ölçü : AR, 5,54 gr., 15,67 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/75-81
Kat.No : 210
Mad., Ölçü : AR, 5,57 gr., 15,32 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/79-81
Kat.No : 211
Mad., Ölçü : AR, 5,31 gr., 16,55 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/80-81
Kat.No : 212
Mad., Ölçü : AR, 5,68 gr., 14,55 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmark, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/83-81
Kat.No : 213
Mad., Ölçü : AR, 5,31 gr., 16,78 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/93-81
Kat.No : 214
Mad., Ölçü : AR, 5,53 gr., 16,43 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmark, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 57-101/78-81
Kat.No : 215
Mad., Ölçü : AR, 5,61 gr., 15,60 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 183-29/5-88
Kat.No : 216
Mad., Ölçü : AR, 5,55 gr., 14,95 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 120-11/1-89
Kat.No : 217
Mad., Ölçü : AR, 4,51 gr., 15,26 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 30-50/2-97
Kat.No : 218
Mad., Ölçü : AR, 5,42 gr., 16,04 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG Kayhan 1031

Müz.Env.No : 21-3/1-04
Kat.No : 219
Mad., Ölçü : AR, 5,46 gr., 14,90 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 37-1-05
Kat.No : 220
Mad., Ölçü : AR, 5,47 gr., 15,65 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmark, sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 24-28/4-09
Kat.No : 221
Mad., Ölçü : AR, 5,34 gr., 14,64 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV (geç)
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 375-340/330
Referans : BMC Arabia Pl XXVII, 19-20 ; Carradice Pl XV, 46-49 ; SNG
Kayhan 1031

Müz.Env.No : 48-6/2-09
Kat.No : 222
Mad., Ölçü : AR, 5,19 gr., 16,19 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 455-375
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/1
Kat.No : 223
Mad., Ölçü : AR, 4,96 gr., 17,20 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/16
Kat.No : 224
Mad., Ölçü : AR, 4,11 gr., 16,71 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/18
Kat.No : 225
Mad., Ölçü : AR, 4,55 gr., 15,61 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, küçük kesikler
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/19
Kat.No : 226
Mad., Ölçü : AR, 5,06 gr., 17,33 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmark ve kesikler
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/24
Kat.No : 227
Mad., Ölçü : AR, 5,40 gr., 11,65 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, dizkapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus , küçük kesi
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/33
Kat.No : 228
Mad., Ölçü : AR, 5,01 gr., 13,18 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1968 VI-1780-297/10
Kat.No : 229
Mad., Ölçü : AR, 5,89 gr., 12,83 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken?,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1967 VI-1780-297/14
Kat.No : 230
Mad., Ölçü : AR, 4,32 gr., 14,91 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1968 IX-1794-147/2
Kat.No : 231
Mad., Ölçü : AR, 5,23 gr., 10,84 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer, punchmarklar,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1969 VI-1842-13/3
Kat.No : 232
Mad., Ölçü : AR, 5,33 gr., 11,90 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer, punchmarklar,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1969 VI-1842-13/4
Kat.No : 233
Mad., Ölçü : AR, 5,48 gr., 11,33 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer, punchmarklar,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1969 VI-1842-13/6
Kat.No : 234
Mad., Ölçü : AR, 5,24 gr., 11,79 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/32
Kat.No : 235
Mad., Ölçü : AR, 5,19 gr., 12,13 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar ve kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/10
Kat.No : 236
Mad., Ölçü : AR, 5,00 gr., 12,36 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/16
Kat.No : 237
Mad., Ölçü : AR, 5,03 gr., 10,40 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, punchmarklar, sağa, Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/23
Kat.No : 238
Mad., Ölçü : AR, 5,47 gr., 10,75 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/24
Kat.No : 239
Mad., Ölçü : AR, 4,81 gr., 12,21 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmark ve kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/26
Kat.No : 240
Mad., Ölçü : AR, 5,21 gr., 12,00 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 57-101/17-81
Kat.No : 241
Mad., Ölçü : AR, 5,46 gr., 15,80 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay
tutarken,punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 57-101/77-81
Kat.No : 242
Mad., Ölçü : AR, 5,45 gr., 15,21 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmark, sağa Tip IV
A.Y. : İncus, punchmark
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 47-89/2-02
Kat.No : 243
Mad., Ölçü : AR, 0,21 gr., 5,40 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, hançer ve yay tutarken,
sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 57-101/69-81
Kat.No : 244
Mad., Ölçü : AR, 5,43 gr., 15,16 mm.
Ö.Y. : Krallık giysileri içerisinde Büyük Pers Kralı, diz kapağı koşusu
duruşu, hançer ve yay tutarken, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/21
Kat.No : 245
Mad., Ölçü : AR, 5,50 gr., 15,39 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers kralı, diz kapağı koşusu duruşu, hançer ve yay tutarken,
punchmarklar, sağa Tip IV
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 455-340/330
Referans : Carradice Pl XIII 33, Pl XIV 43, Pl XV 46

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/2
Kat.No : 246
Mad., Ölçü : AR, 5,21 gr., 15,54 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, punchmarklar, sağa
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/6
Kat.No : 247
Mad., Ölçü : AR, 5,37 gr., 14,70 mm.
Ö.Y. : Büyük Pers Kralı, punchmarklar
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/9
Kat.No : 248
Mad., Ölçü : AR, 4,34 gr., 18,09 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/11
Kat.No : 249
Mad., Ölçü : AR, 5,06 gr., 14,69 mm.
Ö.Y. : Belirsiz
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/12
Kat.No : 250
Mad., Ölçü : AR, 4,94 gr., 13,96 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/14
Kat.No : 251
Mad., Ölçü : AR, 5,27 gr., 17,79 mm.
Ö.Y. : Belirsiz, punchmarklar
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/17
Kat.No : 252
Mad., Ölçü : AR, 5,20 gr., 15,61 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/22
Kat.No : 253
Mad., Ölçü : AR, 5,43 gr., 16,30 mm.
Ö.Y. : punchmark
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/23
Kat.No : 254
Mad., Ölçü : AR, 5,35 gr., 16.00 mm.
Ö.Y. : punchmark
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/25
Kat.No : 255
Mad., Ölçü : AR, 5,17 gr., 12,90 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/26
Kat.No : 256
Mad., Ölçü : AR, 5,21 gr., 11,13 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : Punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/27
Kat.No : 257
Mad., Ölçü : AR, 4,62 gr., 11,72 mm.
Ö.Y. : Belirsiz
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1967 VII-1738-35/29
Kat.No : 258
Mad., Ölçü : AR, 4,84 gr., 10,93 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : İncus , punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1968 VI-1780-297/13
Kat.No : 259
Mad., Ölçü : AR, 4,96 gr., 10,80 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1968 VI-1780-297/15
Kat.No : 260
Mad., Ölçü : AR, 5,16 gr., 12,31 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : İncus, punchmarklar ve kontrol kesileri
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1968 VI-1780-297/16
Kat.No : 261
Mad., Ölçü : AR, 5,46 gr., 13,35 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1794-147/20
Kat.No. : 262
Mad., Ölçü : AR, 5,77 gr., 12,68 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : İncus, kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1969 VI-1842-13/1
Kat.No : 263
Mad., Ölçü : AR, 4,97 gr., 10,49 mm.
Ö.Y. : Belirsiz, küçük kesiler
A.Y. : İncus, küçük kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1969 VI-1842-13/2
Kat.No : 264
Mad., Ölçü : AR, 5,42 gr., 11,16 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1969 VI-1842-13/8
Kat.No : 265
Mad., Ölçü : AR, 4,95 gr., 12,55 mm.
Ö.Y. : Küçük kesiler
A.Y. : punchmark, kesiler
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1969 VII-1851-3/2
Kat.No : 266
Mad., Ölçü : AR, 4,70 gr., 13,58 mm.
Ö.Y. : Belirsiz
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/21
Kat.No : 267
Mad., Ölçü : AR, 4,94 gr., 11,69 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/54
Kat.No : 268
Mad., Ölçü : AR, 5,04 gr., 11,11 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : İncus, kontrol kesisi
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/65
Kat.No : 269
Mad., Ölçü : AR, 5,49 gr., 11,24 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/76
Kat.No : 270
Mad., Ölçü : AR, 4,94 gr., 11,51 mm.
Ö.Y. : Belirsiz
A.Y. : Belirsiz
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/87
Kat.No : 271
Mad., Ölçü : AR, 5,28 gr., 13,02 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/98
Kat.No : 272
Mad., Ölçü : AR, 5,34 gr., 10,22 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : İncus, küçük kesi
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/11
Kat.No : 273
Mad., Ölçü : AR, 5,29 gr., 11,13 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : Punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/12
Kat.No : 274
Mad., Ölçü : AR, 5,06 gr., 11,58 mm.
Ö.Y. : Belirsiz
A.Y. : Belirsiz
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/13
Kat.No : 275
Mad., Ölçü : AR, 4,95 gr., 12,98 mm.
Ö.Y. : Belirsiz
A.Y. : Belirsiz
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330?
Referans :

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/15
Kat.No : 276
Mad., Ölçü : AR, 5,24 gr., 10,45 mm.
Ö.Y. : Belirsiz
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1969 XI-1870-66/18
Kat.No : 277
Mad., Ölçü : AR, 4,36 gr., 12,72 mm.
Ö.Y. : Bozuk
A.Y. : Bozuk
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 57-101/57-81
Kat.No : 278
Mad., Ölçü : AR, 5,56 gr., 15,04 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330?
Referans :

Müz.Env.No : 64-255/70-07
Kat.No : 279
Mad., Ölçü : AR, 1,24 gr., 8,49 mm.
Ö.Y. : Belirsiz
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/46
Kat.No : 280
Mad., Ölçü : AR, 5,44 gr., 15,01 mm.
Ö.Y. : punchmarklar
A.Y. : İncus,punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/56
Kat.No : 281
Mad., Ölçü : AR, 5,48 gr., 14,41 mm.
Ö.Y. : Punchmarklar
A.Y. : İncus
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

Müz.Env.No : 1963 9-1611-73/66
Kat.No : 282
Mad., Ölçü : AR, 5,46 gr., 15,55 mm.
Ö.Y. : Pers Kralı sağa, punchmarklar Tip III?
A.Y. : İncus, punchmarklar
Tarih : yak. İ.Ö. 521-340/330 ?
Referans :

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

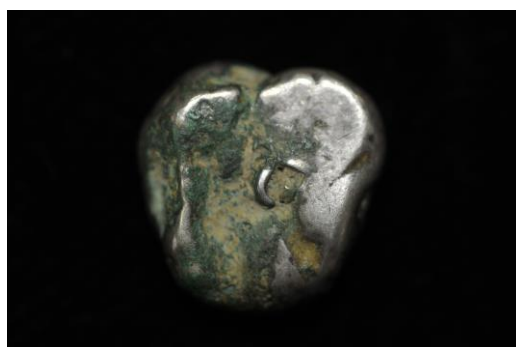

65

66

67

68

69

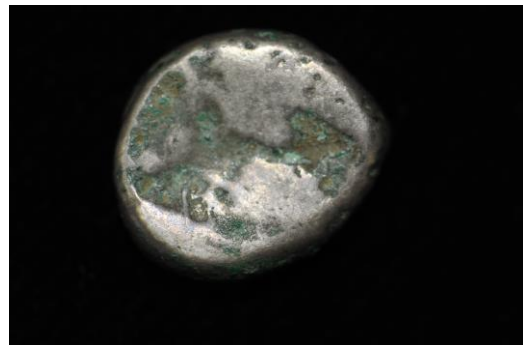
70

71

72

73

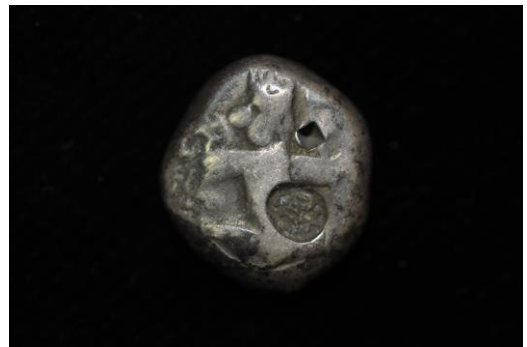
74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

111

112

111

112

113

114

115

116

115

116

115

116

117

118

119

120

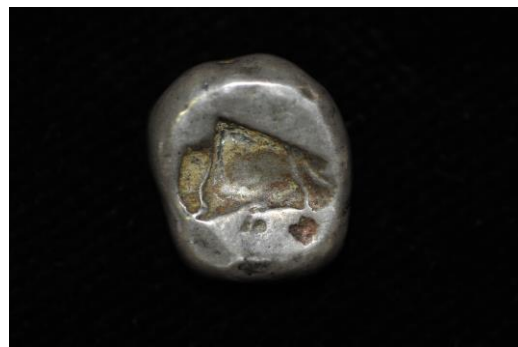
121

122

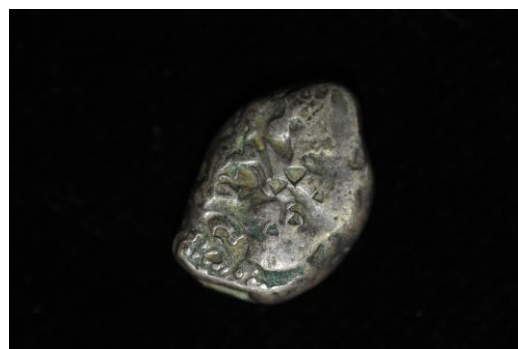
123

124

123

124

123

124

125

126

127

128

129

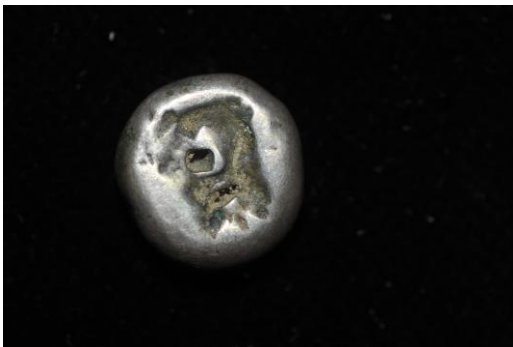
130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

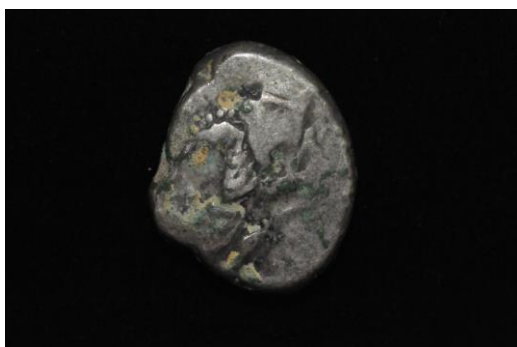
174

175

176

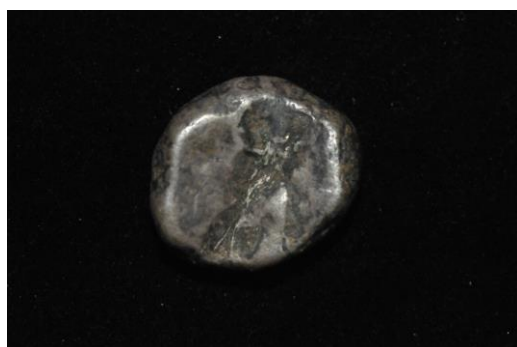
177

178

179

180

181

182

183

184

186

185

186

187

188

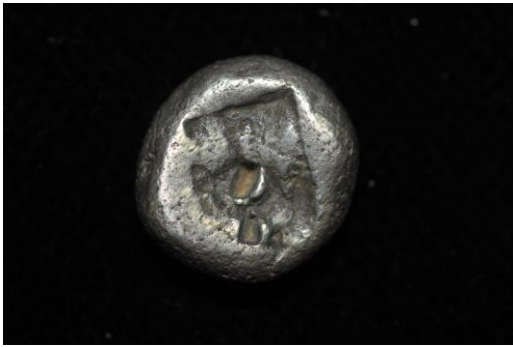

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

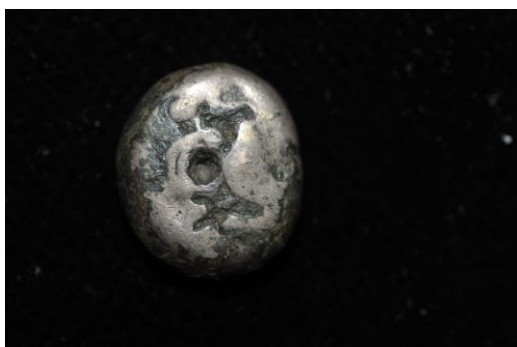
230

231

232

233

234

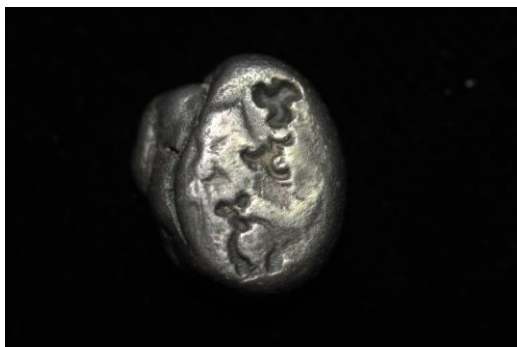

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

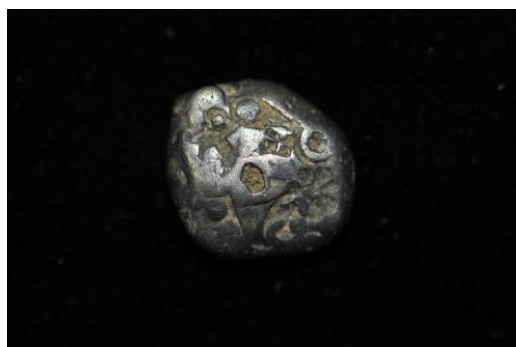
251

252

251

252

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

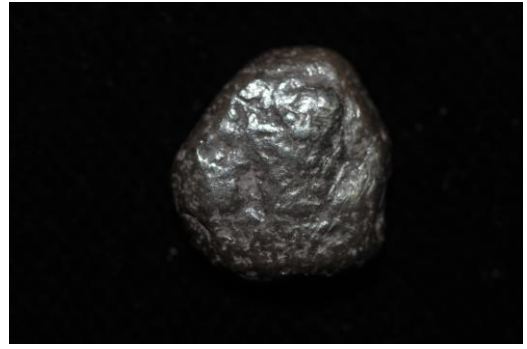

268

269

270

271

272

273

274

275

276

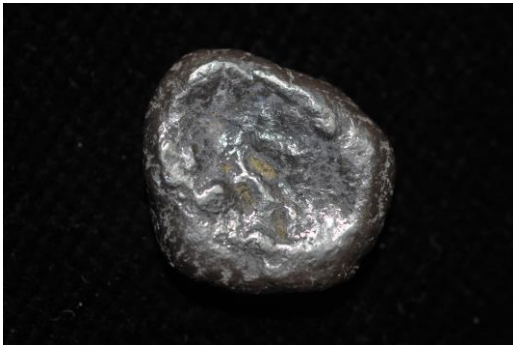

277

278

279

280

281

282

3.2. DEĞERLENDİRME

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde Pers dönemine ait toplam 282 adet krali sikke tespit edilmiştir. Bu sikkelerin 2'si dareikos (altın), 280'i siglos medikos (gümüş) tur. 282 sikkenin 143 adeti 1963-1973 yılları arasında envanterlenmiş sikkelerdir.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi sikke koleksiyonunda bulunan 282 adet Pers krallık sikkelerinin 242 adeti satın alma, 17 adeti müsadere yoluyla temin edilmiştir. Kalan 23 adet sikkenin müzeye geliş şekli belirtilmemiştir.

Üzerinde çalışılan 282 adet sikkenin 229'unun buluntu yeri belli değildir. Koleksiyonda yer alan 37 adet sikke 1963 yılında Isparta havalisinden, 5 adet sikke 1968 yılında Afyon civarından, 1 adet sikke 1968 yılında Amasya'dan, 1 adet sikke 1968 yılında Adıyaman'dan, 9 adet sikke 1969 yılında Simav'dan satın alınarak müze bünyesine dahil edilmiştir.

Çalışmamızda 282 adet sikkenin tamamı değerlendirmeye alınarak yıpranmış veya punchmarklar nedeniyle dönemi tespit edilemeyen sikkeler de detayları ile birlikte katalog bölümünde sunulmuştur. Bu bölümde 3 adet Tip II, 62 adet Tip III, 180 adet Tip IV sikke tespit edilmiş ve kendi aralarında da erken ve geç olmak üzere ayrılarak kronolojik olarak sıralanmıştır. Tipleri tespit edilebilen ancak erken veya geç olarak ayrılamayan Tip III grubu sikkeleri Tip III geç grubunun sonunda, aynı şekilde erken veya geç olarak ayrılamayan ancak tipleri tespit edilen Tip IV sikkeleri, Tip IV geç grubu sikkelerinin sonunda ve gruplarının genel tarihleri ile tarihlendirilerek kataloglandırılmıştır. 37 Adet sikkenin dönemi tespit edilememiş bu sikkelere katalogun sonunda yer verilmiştir. Söz konusu sikkeler krallık sikkelerinin görülmeye başlandığı tarih ile imparatorluğun son sikkeleri olan IV. tip sikkeler arasına tarihlenerek katalog çalışması tamamlanmıştır.

SONUÇ

Arkeolojik veriler ve yazılı kaynaklar, günümüz İran coğrafyasını yurt edinmiş Perslerin, İ.Ö. 550 yılında II. Kuroş önderliğinde, Med Krallığını yıkarak Pers İmparatorluğunu kurduklarını göstermektedir. Döneme ait yazılı kaynaklarının çoğu Yunan asıllı yazarların eserleridir. Dolayısıyla dönemin askeri, siyasi ve toplumsal olaylarının değerlendirilmesinde Yunanlılar esas alınmıştır. Yazılan bu eserlerin tarafsız olamayışı ve Perslere ait sınırlı bilgi içermesi dönem olayların irdelenmesinde arkeolojik verilerin önemini ortaya koymaktadır. Çivi yazılı metinler, anıtlar, kabartmalar, mühürler ve sikkeler dönemin aydınlatılma konusunda birinci sınıf kaynak durumundadır. Bu bilinçle çalışmamızda ele aldığımız Pers krallık sikkeleri, Pers İmparatorluğu'nun tarihi coğrafyası dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Kronolojik olarak belgelendirilen sikkelerin dönemlerine göre istatistiği yapılmıştır.

İ.Ö. 6. yüzyılda Asya'da Lidya, Med ve Babil Krallıkları, Afrika'da ise Mısır Hanedanları merkezi otoritenin temsilcileri olarak gösterilirken, II. Kuroş'un Pers tahtına çıkmasıyla birlikte güçler dengesi değişmiş ve Pers krallığı Önasya'nın en büyük gücü olarak tarih sahnesinde yerini almıştır. Babil kaynaklarında Kuraş, Ku-ru-as; Perslerde Kuras, Koraus, Kuraş olarak isimlendirilen, İran kaynaklarında Büyük Keyhüsrev olarak geçen, II. Kuroş, gösterdiği büyük başarı nedeniyle Pers Devleti'nin kurucusu sayılmaktadır.

Medler ile Perslerin aynı kökene dayandığı ve aralarında bir evlilik bağı bulunduğu bilinmektedir. Bu iki halk arasında ilişkileri de güçlendirmeyi amaçlayan bu evlilik, Med kralı Astyages'in kızı Mandane ile Büyük Kuroş'un babası I. Kambyzes arasında gerçekleşmiştir. Aslında bu evliliğin amacının aksine hem Astyages'in hem de Med Devleti'nin sonunu hazırladığı, Astyages'in gördüğü rüyanın gerçekleşerek torunu II. Kuroş tarafından yenilgiye uğratıldığı görülmektedir. İ.Ö. 550 yılında Astyages'in otuz beş yıl süren hanedanlığı ve Med Krallığı tarih sahnesinden silinirken, İran'dan Anadolu içlerine kadar uzanan Pers İmparatorluğu Büyük Kral II. Kuroş tarafından kurulmuştur.

İ.Ö. 550 yılında Med Krallığına son veren Kuroş'un İran yaylasından Anadolu'nun içlerine kadar uzanan bir coğrafyada Pers İmparatorluğunu kurması, Anadolu'nun batısında bulunan Lidya Krallığının dikkatinden kaçmamıştır. Doğuda

oluşan bu gücün Lidya kralı Kroisos'u rahatsız ettiği ve kendisine tehdit olarak gördüğü, Pers İmparatorluğunun yarattığı bu tehlikeyi önlemek amacıyla Mısır ve Babil ile dostluk kurduğu bilinmektedir. Ayrıca Kroisos doğuda yükselen bu güce karşı İon kentlerine elçiler göndererek birlik olma çağrısı yapmıştır. Krallığının daha güçlü olduğunu düşünen ve İ.Ö. 547 yılına doğru Pers nüfuz bölgesindeki Kapadokia'ya giren Kroisos'un bu girişimi Lidya Krallığının sonunu getiren ilk adım olmuştur. II. Kuroş, Kroisos'u topraklarından çıkartmakla kalmamış Lidya'nın başkenti Sard'ı 14 gün gibi kısa bir süre zarfında ele geçirmeyi de başarmıştır. Çok geçmeden İon kentleriyle birlikte tüm Anadolu yaklaşık iki yüz yıl boyunca Pers egemenliği altına girmiştir. Böylece hükmettiği İmparatorluk sınırlarını genişleten II. Kuroş, Ege ve Akdeniz ticaretini de kontrol altına almayı başarmıştır.

Perslerin sikke ile tanışmaları Lidya Krallığını yıkarak bölgeye yerleşmeleriyle başlamaktadır. Bu tarihe kadar para olarak altın ve gümüş külçeler kullanan Perslerin, bundan sonra Lidya Krallığının aslan ve boğa protomlu sikkelerini darp ederek kullanmaya başladıkları görülmektedir. Aynı zamanda Kroisos'un iki farklı metalden sikke basımını da benimseyerek, Sard'da altın ve gümüş sikke darbını sürdürmüşlerdir. Aslan başlı Kroisos sikkeleri ile Pers sikkelerini, üslup özellikleri ve ağırlıkları ile birbirinden ayırmak mümkün olabilmektedir. Buna göre Pers sikkelerinde görülen hareket duygusu, daha natüralist bir biçime sahip olan Kroisos sikkelerinde görülmez ayrıca hareket duygusuyla tasarlanan aslan ve boğanın dinamik yapısının adeta şematik bir biçimde betimlenmesi, Pers basımlarının özelliğidir. Perslerin altın sikkelerinde 10.9 gr. yerine 8.2 gr.; gümüş sikkelerde ise 10.9 gr. yerine yaklaşık yarısına tekabül eden 5.4 gr. ağırlık sistemi tercih ettikleri görülmektedir.

Kroisos tipindeki tüm sikkelerin, Kroisos'un hükümdarlığında üretildiği görüşü II. Kuroş ve Kambyzes dönemlerindeki boşluğu izah edemez. Ayrıca ele geçen define kayıtları Pers basımı sikkeler ile Kroisos sikkelerinin aynı dönemde tedavülde bulunmadığını da kanıtlamaktadır. Bu durumda Kroisos sikkelerinin, Kroisos'un düşmesini takiben Pers döneminde de darbının devam ettiği; Pers krallarının, Lidya tipinin ikinci grup sikkelerini darp ettikleri ve altın sikkelerde 8.2 gr., gümüş sikke basımında ise 5.4 gr. ağırlık sistemini kullandıkları söylenebilir.

Perslerin kendilerine ait ilk sikkeleri I. Dara döneminde basılmıştır. Bu nedenle

Yunanlılar tarafından Pers altın sikkelerine Dareikos ismi verilmiştir. İmparatorluğun gümüş sikkeleri ise siglos medikos adıyla bilinmektedir. Çok saf altından basılan dareikoslar 8.4 gr. siglos medikoslar ise 5.4 gr. ağırlık sisteminde darp edilmişlerdir. 1 Dareikos 20 siglos medikosa eşit değerdedir. Her iki sikkenin alt birimlerinin çok nadir basıldığı görülmektedir.

Dara'nın yaptığı yenilikler sikke ağırlıklarıyla sınırlı kalmamış, Pers Kralı büyük bir reforma imza atarak üzerlerinde büyük Pers krallarının yer aldığı yeni bir tip yaratmıştır. Henüz portrenin görülmediği bu dönemde sikkelerin üzerinde betimlenen ilk yönetici Pers kralı Dara'dır. Perslere özgü bu sikkelerin üzerlerinde yapılan birkaç değişiklikle İmparatorluğun sonuna kadar aralıksız basıldığı bilinmektedir.

Pers krallık sikkelerinin ön yüzlerinde Pers Kralı bir dizi askeri pozisyonda betimlenmiştir. Sikkelerin arka yüzlerinde dikdörtgen incus bulunur. Lejantın kullanılmadığı bu sikkeler, kral figüründeki değişikliklere göre incelenmektedir. Gümüş siglosların bir serisinde kullanılmış olan ilk tipte kral yarı beline kadar betimlenmiştir. Bir elinde iki ya da üç ok, diğer elinde yay tutan kral taçlı ve sakallıdır.

Hem altın hem de gümüş sikkelerde görülen ikinci tipte Pers Kralı tam figür olarak betimlenmiştir. Sağ dizini yere dayayan kral ok atma pozisyonundadır. Bu ilk iki sikke tipinin definelerde Kroiseioslarla birlikte ele geçirilmiş olması bu iki tipin Pers krallık sikkelerinin ilk örnekleri olduğunu kesinlikle kanıtlamaktadır. Dara'nın tahta çıkışından hemen sonra tedavüle giren bu tipler aynı zamanda çok nadirdirler.

Kısa süre sonra, belki de Kserkses'in tahta çıkışıyla birlikte Pers Kralının bir elinde çaprazlama tuttuğu mızrağı diğer elinde yayı ile diz kapağı koşusu duruşunda betimlendiği görülmektedir. Kronolojik açıdan erken ve geç olarak ayrılan üçüncü tipi Pers Kralının hançerli sikkeleri takip eder. Dördüncü ve son tip olarak bilinen bu sikkelerde Pers Kralı tam figür olarak betimlenmiş bir elinde akinekes olarak isimlendirilen kısa enli hançer, diğer elinde yayı ile diz kapağı koşusu duruşundadır. IV tip olarak adlandırılan bu tip sikkeler İmparatorluğun son sikkeleridir. I. Dara döneminde, II. Kuroş'un kurduğu satraplık sisteminin düzenlenerek yeniden oluşturulduğu ve bu dönemde vergi sisteminde değişiklik yapıldığı bilinmektedir. Krallık sikkelerin bu dönemde yaratılmasının oluşturulan yeni vergi düzenlemeleriyle ilişkili olması muhtemeldir.

Pers krallık sikkelerinin basımının ve kullanımının İmparatorluğun küçük bir kısmı olan Batı Anadolu'da gerçekleştiği görülmektedir. Bu dönemde İmparatorluğun merkezi ve doğu bölgelerinde hala para yerine altın ve gümüş külçeler kullanıldığı, hatta erken dönemlerde bu bölgelere bir şekilde ulaşan sikkelerin eritilerek külçe haline getirildiği bilinmektedir. Ancak bu durumun değiştiği ve önceleri sadece Küçük Asya'da darp edilen ve bu bölgede kullanılan siglosların, daha sonra geniş bir dolaşıma sahip olduğu ele geçen sikke definelerinden anlaşılmaktadır. İran, Babil ve Mısır'da ele geçen defineler Pers krallık sikkelerinin yayılım alanını göstermesi bakımından önemlidir.

Pers İmparatorluğu topraklarında basılan yegane sikkenin Krallık sikkeleri olmadığı, satraplarında kendilerine ait sikke basma yetkilerinin bulunduğu bilinmektedir. Ancak bu sikkelerin satrapların kendi kaynaklarından mı basıldıkları yoksa İmparatorluğun hazinesindeki külçeleri mi kullandıkları henüz aydınlatılamamıştır. Bazı satrapların kendi portrelerini muazzam biçimde ayrıntılarıyla sikkeler üzerine bastırıldığı görülmekle birlikte teknik açıdan böyle bir imkana sahip olan Pers krallarının neden bu imkanı kullanmadığı bilinmemektedir. Bu durum krallık sikkeleri ile satraplık sikkelerinin farklı darphanelerde basılmasıyla bağlantılı olabileceği ihtimalini akla getirsede, kendisine bağlı bulunan satraplardan daha fazla imkana sahip olan Pers krallarının bu teknolojiyi krallık sikkelerinde kullanmamaları ilginçtir.

Perslerin kendi krali sikkelerini herhangi bir bölgede zorla kullandırmaya çalıştıklarını gösteren bir veri yoktur. Hatta Perslerin hükmettikleri bölgelerde gümüş sikke basımına karışmayarak Hellen kentlerinde her şehrin kendi sikke tipini kullanmalarına izin verdikleri görülmektedir. Vergi ödeme kolaylığı yaratma düşüncesi veya bu darphanelerde kendi krali sikkelerini bastırma iradesi, Perslerin bu tutumunun sebebi olabilir. Ayrıca Pers İmparatorlarının fethettikleri coğrafyalardaki halkların yaşayış biçimlerine, adetlerine, dillerine ve inançlarına dokunmadığı ve hükmettikleri coğrafyayı adalet ve özgürlük anlayışı dahilinde yönettikleri bilinmektedir. Pers hükümdarlarının bu özellikleri de sikke basımındaki serbestliğin sebebi olarak gösterilebilir. Ayrıca İmparatorluk bünyesindeki kentlerin darp ettikleri sikkelerin ağırlıklarına da herhangi bir müdahalenin bulunmadığı ve kentlerin istediği ölçüde sikke basabildikleri bilinmekle birlikte sikke basımındaki bu serbestliğin sebebi ile ilgili kesin bir sonuca varmak günümüz koşullarında mümkün görülmemektedir.

Kroisos sikkelerinden sonra Anadolu'nun en önemli sikkeleri haline gelen Pers krallık sikkelerinin üzerinde ülkemizde detaylı bir çalışmanın bulunmaması ilginçtir. "Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde Bulunan Pers Krallık Sikkeleri" başlıklı tezimizde ülkemizde fazlaca işlenmemiş bu konuyu incelemeye çalışırken, özellikle konuyla ilgili yeterli miktarda çalışmanın yapılmamış olması ve yabancı kaynakların çok önemli bir bölümünün Türkçe çevirisinin bulunmaması, konumuzun daha ayrıntılı araştırılmasını engellemiştir. Yabancı kaynakların tercüme edilmesi, ülkemizde bulunan akademisyenlerin bu alana yönelerek Türkçe yayın hazırlamalarıyla Persler ve Pers krallık sikkeleri hakkında daha ayrıntılı bilgiye ulaşmak mümkün olacaktır.

KAYNAKLAR

- Arı, B., (2011), *Anadolu'da Paranın Tarihi*, T.C.Merkez Bankası, Ankara.
- Aıskhylos, (1968), *Persler*, Milli Eğitim Basımevi, (çev.) G.D. Kalyoncu, İstanbul.
- Alram, M., (2012), "The Coinage of the Persian Empire", *The Oxford Handbook of Greek and Roman Coinage*, Oxford University Pres, New York. pp. 61-87.
- Altı, F., (2013), *Pers Siyasi Tarihi* (M.Ö. 559-530), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Atlan, S., (1993), *Greek Sikkeleri*, Arkeoloji Sanat ve Yayınları, İstanbul.
- Bakır, A., (2005), *Ortaçağ İslam Dünyasında Tekstil Sanayi Giyim-Kuşam ve Moda*, Bizim Büro Basımevi, Ankara.
- Bakır, A. ve A., Altungök, (2011), "Klasik ve Çağdaş Kaynaklar Işığında Turan-İran Kavramı ve Tarihsel Coğrafyası", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XXVI, S.2, ss 322-422.
- Başaran, C., (1998), *Arkeolojiye Giriş*, Aşıyan Yayınevi, Erzurum.
- Başgelen, N., (2005), "Bin Tepelerin Zengin Kralları Lidyalılar", *Anadolu Uygarlıkları*, ss.110-117.
- Bean, G.E, (1995), *Eskiçağda Ege Bölgesi*, (çev.) İ.Delemen, Areon Yayınevi, İstanbul.
- Bean, G.E., (1997), *Eskiçağda Güney Kıyıları*, Arion Yayınevi, İstanbul.
- Berk, H.J., (2008), *100 Greatest Ancient Coins*, Whitman Publishing, Atlanta.
- Boardman, J., (2002), *Kırmızı Figürlü Atina Vazoları Arkaik Dönem*, (çev.) G., Ergin Homer Kitapevi, İstanbul.
- Bosworth, A.B., (2005), *Büyük İskender'in Yaşamı ve Fetihleri*, Dost Kitapevi, Ankara.
- Brosius, M., (2006), *The Persians*, Routledge, London and New York.
- Browne, E.G., M.A., (1919), *Literary History of Persia*, The Library of Literary History, T. Fisher Unwin Ltd., London.
- Bulut, S., (2004), "Erken Dönem Likya Sikkelerinde Triskeles Motifi", *Adalya*, S:VII, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya.
- Callatay, F., (2007), "Pers ve Makedon Paraları Paranın Yüzü", *Arkeo Atlas*, S.6, ss.100-101.

Carradice, I., (1987), "The Regal Coinage of the Persian Empire", (Ed.) *I. Carradice, Coinage and Administration in the Athenian And Persian Empires*, Bar International Series 343, London, pp.73-108.

Carradice, I. ve M.Price, (1988), *Coinage in the Greek World*, Seaby, London.

Carradice, I., (1998), *The Dinar Hoard of Persian Sigloi in Studies in Greek Numismatics in Memory of Martin Jessop Price*, London.

Carradice, I., (1998), "Two Achaemenid Hoards" *Numismatic Chronicle 158*, Cambridge, New York, pp.1-23.

Carradice, I. ve M.Price, (2001), *Helen Dünyasında Sikke*, (çev.) O.Tekin, Homer Kitapevi ve Yayıncılık.

Casabonne O., Ş.Karagöz, O.Tekin, (2007), *The Achaemenid Impact on Local Populations and Cultures in Anatolia*, Turkish Institute of Archaeology, İstanbul.

Cook, J.M., (1983), *The Persian Empire*, J.M. Dent & Sons, London.

Cortis, j., J. Simpson, (2005), *The World of Achaemenid Persia*, I.B.Tauris, London, New York.

Cortis, V., S. Stewart, (2005), *Birth of the Persian Empire*, I.B. Tauris, London, New York.

Çıvgın, İ. ve R.Yardımcı, (2007), *İlkçağ Tarihi*, Maya Akademi, Ankara.

Dignas, B., E. Winter, (2007), *Roma and Persia in Late Antiquity*, Cambridge University Press, New York.

Eliade, M., (2003), *Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi*, (çev.) A. Berktaş, Kabalıcı Yayınevi, İstanbul.

Farr, E., (1850), *History of the Persians*, Astor Library, New York.

Friedell, E., (1994), *Antik Yunan Tarihi*, (çev) N., Aça, Dost Kitapevi Yayınları, Ankara.

Garthwaite, G.R., (2005), *The Persians*, Blackwell Publishing, USA.

Gezgin, İ., (2007), *Arkaik ve Klasik Dönemde Batı Anadolu*, Detay Yayıncılık, Ankara.

Gökalp, Z.D., (2009), *Yalvaç Müzesi Bizans Sikkeleri*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müd., Ankara.

Günaltay, M.Ş., (1946), *Yakın Şark II Anadolu En Eski Çağlardan Ahamenişler İstilasına Kadar*, Türk Tarih Kurumu, Ankara.

- Günaltay, M.Ş., (1951), *Yakın Şark IV Perslerden Romalılara Kadar Selevkoslar, Nabatiler, Galatlar, Bitinya ve Bergama Krallıkları*, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- Günaltay, M.Ş., (1987), *İran Tarihi En Eski Çağlarda İskender'in Asya Seferine Kadar*, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- Hatami, A., [?], *Persepolis: Pasargade and Naghsh-e-Rustem*, Bank Melli İnan Press, Tahran
- Herodotos, (1973), *Herodotos Tarih*, (çev.) M.Ökmen, Kitap Matbaacılık, İstanbul.
- Hill, C.F., (1919), "Notes on the Imperial Persian Coinage", *Journal of Hellenic Studies*, Vol:39 / November, pp. 116-129.
- Hill, C.F., (1922), *Catalogue of the Greek Coins of Arabia Mesopotamia and Persia*, British Museum, London.
- Holland, T., (2005), *Persian Fire*, Anchor Boks, New York.
- Homeros, (1984), *İlyada*, (çev.) A.Erhat, A.Kadir, Can Yayınları, İstanbul.
- Howgego, C.J., (1985), *Greek Imperial Countermarks*, Royal Numismatik Society, London.
- Howgego, C., (1995), *Geld in Der Antiken Welt*, Routledge, London.
- Howgego, C., (1998), *Sikkelerin Işığında Eski Çağ Tarihi*, (çev.) O.Tekin, Homer Kitapevi, İstanbul.
- İplikçioğlu, B., (1994), *Eskiçağ Tarihinin Ana Hatları*, Bilim Teknik Yayınevi, İstanbul.
- Jenkins, G.K., (1990), *Ancient Greek Coins*, Seaby, London.
- Karagöz, Ş., (1984), *Anadolu'dan Mezar Stelleri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Karwiese, S., (1995), *Antik Nüsmatiğe Giriş*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Kılıç, Ö.K., (2011), *Pers Hakimiyeti Altında Batı Anadolu*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Kondo, N., (2003), *Persian Documents*, Routledge Curzon, London And New York.
- Konuk, K., (2002), *Sylloge Nummorum Graecorum The Muharrem Kayhan Collection*, Ausonius-Publications, İstanbul- Bordeaux.
- Konuk, K., (2003), *Karun'dan Karia'ya Muharrem Kayhan Koleksiyonundan Erken Anadolu Sikkeleri*, Ege Yayınları, İstanbul.

- Konuk, K., (2012), "Asia Minor to the Ionian Revolt", *Greek and Roman Coinage*, Oxford University Pres, pp. 43-60,
- Köroğlu, K., (2011), *Eski Mezopotamya Tarihi Başlangıcından Perslere Kadar*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Kraay, C.M.,(1976), *Archaik and Classical Greek Coins*, Sanford J.Durst, USA.
- Kraay, C., (2008), "Chapter 7 d Coinage", *The Cambridge Ancient History*, Vol:IV, Cambridge University, pp. 431-445.
- Ksenophon, (1999), *Yunan Tarihi*, (çev.) S.Sinanoğlu, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Kuhrt, A., (2001), "The Achamenid Persian Empire (c.550-c.330 BCE)", (Ed.) Alcock, S.E., T.N.D'Altroy, K.D. Morrison ve C.M.Sinopoly, *Empires: Perspectives from Archaeology and History*, Cambridge University Pres, New York, pp.93-123.
- Malandra W.W., (1983), *An Introduction to Ancient Iranian Religion*, University of Minnesota Pres, USA.
- Mansel, A.M., (1988), *Ege ve Yunan Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- McEvedy, C., (2005), *İlkçağ Tarih Atlası*, (çev.) A.Anadol, Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Memiş, E., (2001), *Eskiçağ Tarihinde Doğu Batı Mücadelesi*, Çizgi Kitapevi Yayınları, Konya.
- Morkholm, O., (2000), *Erken Hellenestik Çağ Sikkeleri*, (çev.) O.Tekin, Homer Kitapevi ve Yayıncılık
- Morrisson, C., (2002), *Antik Sikkeler Bilimi Nümismatik "Genel Bir Bakış"*, (çev.) Z.Ç.Öğün, Kanaat Basımevi, İstanbul.
- Nağış, M., (2012), *Aktüel Arkeoloji*, Pasifik Ofset, İstanbul.
- Okçu, R., (2004), *Bursa Arkeoloji Müzesi Sikke Teşhir Katoloğu*, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa.
- Özçelik, N., (2004), *İlkçağ Tarihi ve Uygarlığı*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Özüdoğru, Ş., (2008), *Arkaik Dönem Plastik Eserler Işığında Lykia İkonografisinde Yerli ve Yabancı Unsurlar*, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Billimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Penrose, J., (2005), *Rome and Her Enemies*, Osprey Publishing, New York.

- Pollak, H., (2001), *Coinage & Conflict*, Clifton.
- Saltuk, S., (1989), *Arkeoloji Sözlüğü*, İnkılap Yayıncılık, İstanbul.
- Sarikaya, S., (2012), "Astyages ve Kroisos'un Sonu", *Aktüel Arkeoloji*, S. 25, ss 38-51, Pasifik Ofset, İstanbul.
- Schwertheim, E., (2009), *Antik Çağda Anadolu*, (çev.), N. Batu, Kitap Yayınevi, İstanbul.
- Sert, S., (2009), *Büyük Uygarlıkların Doğuşu*, Ozan Yayıncılık, İstanbul.
- Sevin, V., (1991), *Anadolu Arkeolojisinin ABC'si*, Simavi Yayınları, İstanbul.
- Shea, D., (1828), *History of The Early Kings of Persia*, London.
- Sheedy, K.A., (2007), *Alexander and the Hellenistic Kingdoms The Westmoreland*, Produced By Phoenix Offset, China.
- Strabon, (1993), *Geographika*, (çev.) A., Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Stronach, D., (1997), *Anshan and Parsa: Early Achaemenid History, Art and Architecture on the Iranian Plateau*, (Ed.) J. Curtis, Mesopotamia and Iran in the Persian Period: Conquest and Imperialism, The British Museum Pres, London.
- Şahin, M., (2009), *Uygarlık Tarihi*, Okutman Yayıncılık, Ankara.
- Tekçam, T., (2011), *Arkeoloji Sözlüğü*, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Tekin, O., (1993), *Antik Anadolu Nüsmatiği Bibliyografyası*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Tekin, O., (1994), *Greks ve Roma Sikkeleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Tekin, O., (1997), *Antik Nüsmatik ve Anadolu*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Tekin, O., (2007), *Eski Yunan Tarihi*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Tekin, O., (2009), *Ancient History, Numismatics and Epigraphy in the Mediterranean World*, Ege Yayınları, İstanbul.
- Tekin, O., (2011), *Konuşan Paralar*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Tekin, O., (2012), *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Tekin, O., (2012), *Hellen ve Roma Tarihi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

Thompson, M., Morkholm, O. ve Kraay, C., (1975), *An Invertoary of Greek Coin Hoards*, The Numismatic Society, New York.

Tulay, A.S., (2001), *Genel Nümizmatik Sözlüğü*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Thukydides, (2010), *Peloponnesos Savaşları*, (çev.) F.Akderin, Belge Yayınları, İstanbul.

Tuplin, C., (1996), *Achaemenid Studies*, New York.

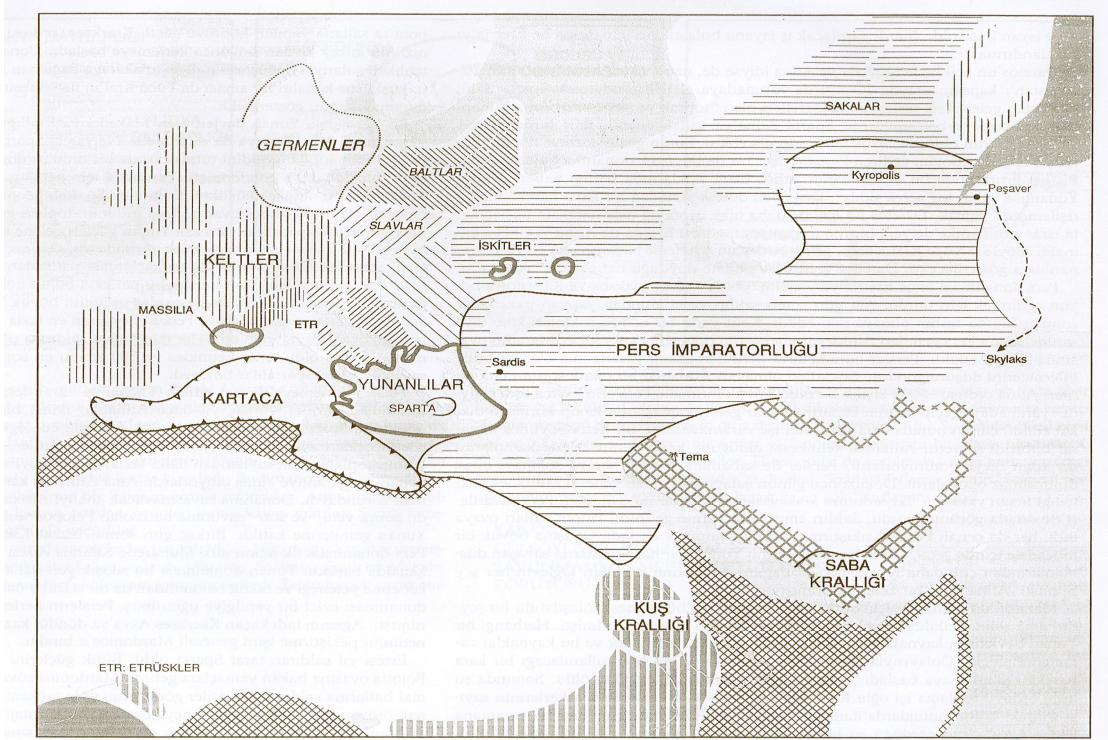
Tuplin, C., (1987), *The Administration of the Achaemenid Empire*, (Ed.) I.Caradice, *Coinage and Administration in the Athenian and Persian Empires*, Bar International Series 343, London, pp.109-160.

Wiesehöfer, J., (2003), *Antik Pers Tarihi*, (çev.) M.A., İnci, Telos Yayıncılık, İstanbul.

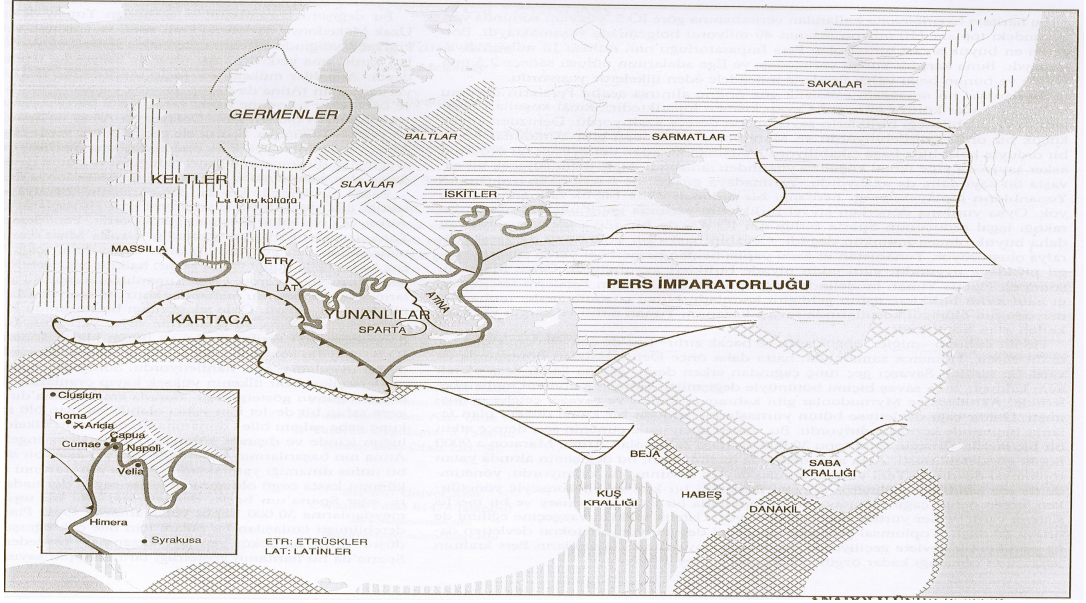

Harita-3 Pers İmparatorluğu'nun Yayılım Alanı. (Aktüel Arkeoloji, 2012: 38).

Harita-4 M.Ö. 515 Yılında Pers Hakimiyet Alanları. (McEvedy, 2005: 57)

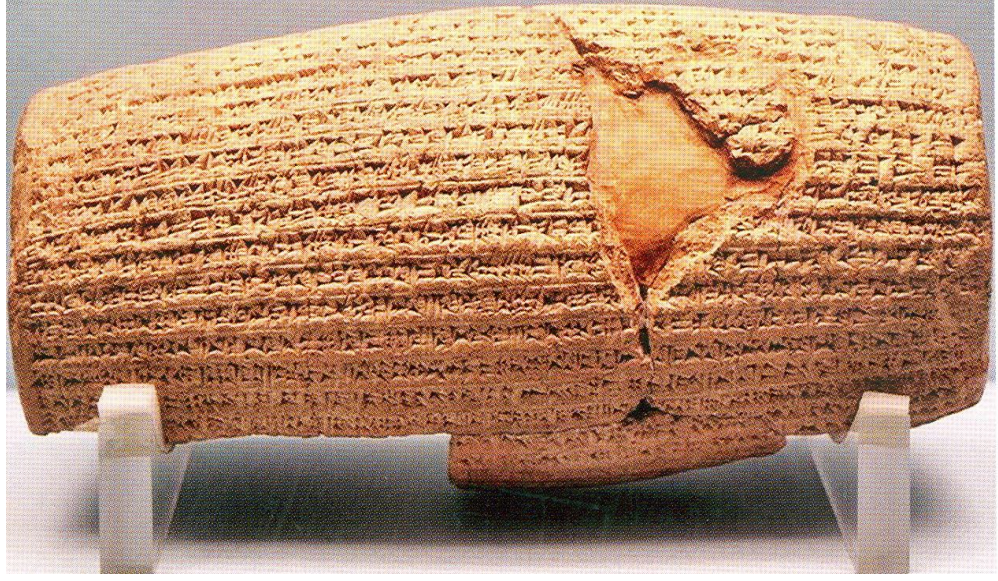
Harita-5 İ.Ö. 415 Pers İmparatorluğunun Yayılım Alanları. (McEvedy, 2005 : 61)

Harita-6 Küçük Asya'nın Batısında Sikkenin İlk Basıldığı Yerler (Carradice, I. ve M.Price, 2001: 15)

Harita-7 Arkaik Dönemde Sikke Basan Başlıca Kentler : Ege.
(Carradice, I. ve M.Price, (2001), Helen Dünyasında Sikke, (çev.) O.Tekin, s.33)

Şekil-5 Kuroş'un Silindiri. (Aktüel Arkeoloji S 25, s 42)

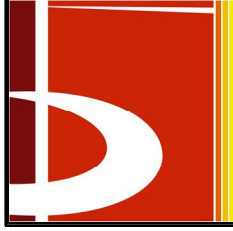
Şekil-6 Myson Tarafından Boyanan Amphora; Odun Yığınları Üzerinde Lidya Kralı Kroisos, Lavre Müzesi. (Boardman, J., (2002), Kırmızı Figürlü Atina Vazoları Arkaik Dönem, (çev.) G., Ergin Homer Kitapevi, İstanbul, s 118)

Şekil-7 Kroisos Detay. (Aktüel Arkeoloji S 25, s 49)

Şekil-8 I. Dara'nın Silindir Mührü. (www.britishmuseum.org)

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖĞRENCİ ÖZGEÇMİŞ FORMU

Adı-Soyadı	Özlem ÖZEN BAL		
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Arkeoloji Bölümü	Doğum Yeri	Eskişehir
Yüksek Lisans Öğrenimi	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Tarih Bölümü	Doğum Tarihi	18.06.1980

18 Haziran 1980 tarihinde Eskişehir’de doğdu. İlkokulu Ankara Güven İlkokulunda, ortaokulu Patnos Lisesinde, lise tahsilini Eskişehir Süleyman Çakır Lisesinde tamamladı. 2008 yılında Atatürk Üniversitesi Arkeoloji bölümünden mezun oldu. 2011 yılında Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesinde yüksek lisans eğitimine başladı. Yüksek lisans eğitimi devam etmektedir. Evli ve bir çocuk sahibidir.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

ADRES: Arabacıalanı Mah. E.Kazımpaşa Cad. Yıldız Sitesi B Blok No:151 D:2 Serdivan/SAKARYA

TELEFON : 264 777 25 85

GSM: 505 277 10 58

E-Posta: ozlbal@hotmail.com